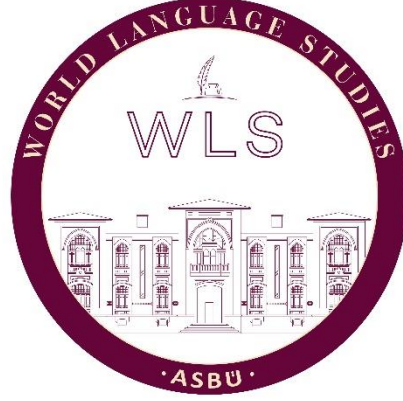

WORLD LANGUAGE STUDIES

Cilt / Volume: III, Sayı / Issue: I, Haziran / June 2023

ISSN: 2791-7770

WORLD LANGUAGE STUDIES

Cilt / Volume: III, Sayı / Issue: I, Haziran / June 2023

ISSN: 2791-7770

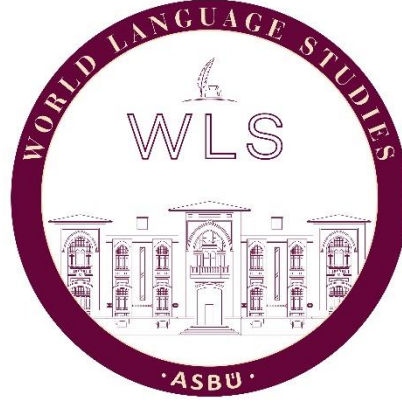
İletişim / Contact

worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

wls.asbu.edu.tr/

Hacı Bayram Mah. Hükümet Meydanı No:2 Ulus / Altındağ / Ankara

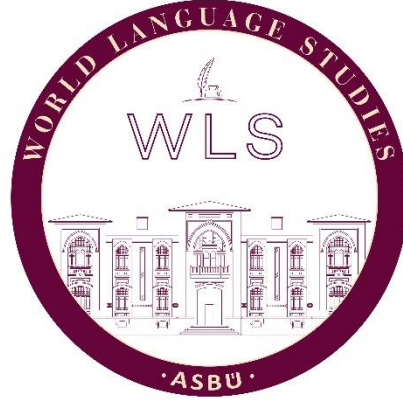
+90 312 596 44 44

World Language Studies, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi tarafından elektronik olarak yılda iki defa (Haziran ve Aralık) yayımlanan, hakemli uluslararası bir dergidir. Gerekli görüldüğü takdirde özel sayı ya da sayılar da yayımlanabilir. Yazarlardan yayım ücreti alınmaz. WLS, dünya dilleri, edebiyatları, o dile ait kültürler üzerine yoğunlaşan ve tarih, dil, edebiyat, sosyoloji, kültür ilişkileri, dil eğitimi ve uygulamalı dilbilim gibi konuların yer aldığı Türkçe ve İngilizce dillerinde yazılmış özgün akademik makalelerin, makale çevirilerinin, kitap tanıtımı ve eleştirileri gibi çalışmalarını yayımlamayı ve kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergimiz daha önce başka bir yerde yayımlanmamış ya da değerlendirme aşamasında olmayan çalışmalarını kabul eder. Dergimizde yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir. Tüm yayımlanan yazıların hakları WLS'e ait olup yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz.

WLS'nin tarandığı dizinler: Modern Language Association (MLA), International Scientific Indexing (ISI) ve Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS)

worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

World Language Studies (WLS) is a free, international, peer-reviewed, biannual (June & December), open access journal electronically published by the Faculty of Foreign Languages, Social Sciences University of Ankara. The journal may also include special issues. WLS aims to publish original academic articles, article translations, book introductions, and reviews written in Turkish and English, focusing on world languages, literatures, cultures, and on topics such as history, language, literature, sociology, cultural relations, language education, and applied linguistics. Our journal accepts studies that have not been published elsewhere or are not at the stage of evaluation. The scientific and legal responsibility of the articles, article translations, book introductions and reviews published in WLS belong to the authors. All publication rights of the published works belong to the World Language Studies and may not be published, reproduced or transferred to electronic media without the permission of the publisher.

WLS is indexed by Modern Language Association (MLA), International Scientific Indexing (ISI) and Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS).

worldlanguagestudies@asbu.edu.tr

Değerli Bilim İnsanları,

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi dergisi World Language Studies'in (WLS) Haziran 2023 sayısını sizlerle buluşturmanın mutluluğu içerisindeyiz. Dergimizin bu sayısında dört araştırma makalesi ve bir kitap tanıtım yazısı yer almaktadır. Hanife YAMAN tarafından kaleme alınan "**Türkçe Deyimlerde Kültürel Kodlar**" adlı çalışmada, Türkçe deyimlerde kültürel kodların belirlenmesi ve deyimlerin kültürelbilimsel açıdan tasnifi yapılmış; Münevver Yakude MUŞTAK'ın "**A Life Dragged into Psychosis: Representation of Every Woman as Nobody in Kim Ji-young, Born 1982**" adlı araştırma makalesinde, kadınların toplumsal cinsiyet normlarını aşma iradesine ses vermek için yaratılan alternatif kadın anlatı özneliğini Batılı feminist teoriler çerçevesinde bağlamsallaştırma yoluyla analiz etmiş; Ökkeş HENGİL ve Erdinç DOĞRU'nun "**Arapça ve Türkçede "Kırmızı Renk" Deyimleri**" adlı araştırma makalesinde, Arapça ve Türkçede kırmızı renk adıyla kurulan deyimler karşıtsal çözümleme yöntemiyle incelenmiş; Senem ÜSTÜN KAYA'nın "**Anti-Heroes of Post-War Fiction: A Comparative Analysis of Huzur and Look Back in Anger**" adlı makalesinde, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* (1949) adlı romanındaki Mümtaz ile John Osborne'un *Look Back in Anger (Öfkeyle Geçmişe Bakmak)* (1956) adlı oyunundaki Jimmy karakterleri karşılaştırmalı olarak savaş sonrası bunalımlar üzerinden incelenmiş; Meryem DEMİRCİ'nin "**Paula Freire'nin Ezilenlerin Pedagojisi Adlı Kitabından Eğitimin Paradigması Üzerine Bir İnceleme**" adlı kitap tanıtımında, Paulo FREİRE'nin *Ezilenlerin Pedagojisi* adlı eseri özellikle eğitim modelleri üzerinden incelenmiş ve tanıtılmıştır.

WLS Haziran 2023 sayısının çıkarılma aşamasındaki destek ve katkılarından dolayı ASBÜ Yabancı Diller Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail ÇAKIR'a, ASBÜ Kurumsal İletişim Ofisi'ne, derginin danışma kuruluna, editörlerimize, yazar ve hakem olarak katkıda bulunan değerli akademisyenlere teşekkür ederiz.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere...

WLS Editör Kurulu

Dergi Yönetimi / Editorial Board

İmtiyaz Sahibi / Owner

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi adına, / On behalf of Faculty of Foreign Languages, Social Sciences University of Ankara,

Prof. Dr. İsmail ÇAKIR (Dekan/Dean)

Baş Editör / Editor in Chief

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah SAT

Editör Yardımcıları / Assistant Editors

Arş. Gör. Hüseyin ALHAS

Öğr. Gör. Ayşe ÖZTÜRK

Dr. Öğr. Üyesi Nuray AKDEMİR

Arş. Gör. Tuğba ŞİMŞEK

Arş. Gör. Meriç DEBELEÇ

Dil Editörleri / Language Editors

İngilizce / English: Arş. Gör. Hüseyin ALHAS

Çince / Chinese: Öğr. Gör. Ayşe ÖZTÜRK

Japonca / Japanese: Dr. Öğr. Üyesi Nuray AKDEMİR

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Ali Merthan DÜNDAR (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Arif BAKLA (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Aysel Sarıcaoğlu AYGAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Bahar DEMİR (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Eugene STEELE (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Giray FİDAN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gonca ÜNAL CHIANG (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Gürhan KIRİLEN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. İlhami SIĞIRCI (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Jui-Cheng CHANG (National Chengchi University)

Prof. Dr. P. Tevfik CEPHE (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Zümre Gizem YILMAZ KARAHAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Genel Kurallar

1. WLS'in yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Editörlerin uygun görmesi halinde farklı dillerden de makaleler yayımlanabilir.
2. Gönderilen makaleler, dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Türkçe çalışmalarda güncel Türk Dil Kurumu (TDK) Yazım Kılavuzu, yabancı dillerdeki yazılar için o dilin dil bilgisi kuralları esas alınmalıdır.
3. Sisteme yüklenen makalenin başında Türkçe ve İngilizce özet ve özetlerin altında 3 ila 6 tane anahtar kelime yer almalıdır. Gönderilen özetler 200 kelimedenden az olmamalı ve 300 kelimeyi aşmamalıdır. Ana metin, sonuç ve kaynakça kısımları mutlaka yer almalıdır.
4. Ayrıca, tüm makalelerin sonuna genişletilmiş özet eklenmelidir.
5. Dergiye gönderilen makaleler, yazar tarafından iThenticate programında taranmalı; ve alınacak benzerlik raporu herhangi bir filtreleme yapılmadan gönderilen makale ile birlikte sisteme yüklenmelidir. Çok disiplinli niteliği olan WLS, benzerlik oranı ile ilgili bir sınır vermekten kaçınmaktadır. Raporların değerlendirilmesi Editör Kurulu'na aittir.
6. Makale, herhangi bir tez, konferans bildirisi ya da başka bir bilimsel çalışmadan türetilmişse, makalenin başlığına verilecek bir dipnotta belirtmeli ve türetilen çalışmanın ayrıntıları (makale, tezden türetilmişse, çalışmanın başlığı ile birlikte üniversite, enstitüsü, anabilim dalı ve danışmanın adı; kongre veya sempozyumda yayınlanmamış bildiriye makalenin başlığı, sunulma tarihi, sempozyum/kongre adı) yer almalıdır.
7. Bir araştırma kurumu/kuruluşu tarafından desteklenen çalışmalarda (BAP, TÜBİTAK, Kalkınma Bakanlığı vb.), söz konusu kurumun/kuruluşun ve projenin adı, varsa, tarihi ve sayısı dipnotla belirtilmelidir.
8. Kitap tanıtım ve eleştiri yazılarında, söz konusu kitabın kapak resmi ve künyesi (basım tarihi, kaçınıcı baskı olduğu, basım yeri bilgileri) bulunmalıdır.
9. Dergimize makale gönderen/gönderecek üyelerin, kullanıcı kimlik bilgilerine ORCID Numarası'nı da eklemeleri gerekmektedir. ORCID ID'nin nasıl alınacağı hakkında bilgi almak için <https://orcid.org/> adresini ziyaret edebilirsiniz.
10. Yazarlar çalışmalarını yayımlanmak üzere WLS'e göndermekle telif haklarını, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesindeki WLS'e devretmiş olurlar. Yayımlanan çalışmaların telif hakkı dergiye aittir ve referans gösterilmeden aktarılamaz.
11. WLS'de yayımlanan çalışmaların bilimsel, içerik, dil ve hukukî sorumluluğu yazar/yazarlarına aittir.

General Publication Principles

1. The publication language of the WLS is Turkish and English. However, articles in different languages can be published if the editors approve.
2. Submitted articles must comply with grammar rules. The studies written in Turkish should be based on the current Turkish Language Association (TDK) Spelling Guide and articles in foreign languages should follow the grammar rules of that language.
3. At the beginning of the article uploaded to the system, there should be Turkish and English abstracts and below them should be keywords consisting of 3-6 words. Submitted abstracts should not be less than 200 words and should not exceed 300 words. The main text, conclusion and bibliography parts must be included.
4. In addition, an extended abstract should be added to the end of all articles.
5. Articles sent to the journal must be scanned by the author in iThenticate program, and the similarity report must be uploaded to the system with the submitted article without any filtering. Due to its multidisciplinary nature, WLS avoids placing a limit on the similarity rate. Evaluation of the reports belongs to the Editorial Board.
6. If the article is derived from a thesis, conference paper or from other scientific studies, it should be indicated in a footnote to the title of the article and the details of the derived study (if the article is derived from the thesis, the title of the study, along with the name of the university, institute, department and advisor; if the paper is not published in the symposium or congress the title of the article, the date of presentation, the name of the symposium / congress) should be included.
7. In studies supported by a research institution (BAP, TÜBİTAK, Ministry of Development, etc.), the name of the institution / organization and the project and the date should be indicated in a footnote.
8. In the book introductions and reviews, the cover image and tag (date of publication, edition, place of publication) of the book in question should be included.
9. Members who send/will send articles to our journal must add their ORCID Number to their user identification information. You can visit <https://orcid.org/> for information about how to get ORCID ID.

10. By sending their works to our journal for publication, authors transfer their copyrights to WLS. The copyright of the published works belongs to the journal and cannot be used without giving reference.
11. Scientific, content-wise, and legal responsibility of the studies published in WLS belongs to the author (s).

Yazım Kuralları

1. Makale Microsoft Word ortamında A4 kâğıdı formatında yazılmalıdır.
2. Kağıt düzeni soldan ve sağdan 2,5 cm yukarıdan ve aşağıdan 2,5 cm olacak şekilde ayarlanmalıdır.
3. Makalenin tümü (yazar bilgileri, makale adı, özet, giriş, başlıklar, sonuç, kaynakça) “Times New Roman” yazı tipinde 12 punto ile yazılmalı ve çalışmalar sağ alt köşeye sayfa numarası eklenerek gönderilmelidir.
4. Özel bir yazı tipi kullanılmış yazılarda, yazar gönderi dosyasına özel yazı tipi dosyasını eklemelidir.
5. İlk başlık metnin yazıldığı dilde, 13 punto, ikinci başlık/başlıklar 12 punto, tamamı büyük harflerle, ortalanarak ve koyu yapılarak yazılmalıdır.
6. Ana başlık ve alt başlıklar, gerekli görülmesi durumunda 1., 1.1, 1.1.2,1.3, 1.4 şeklinde numaralandırılmalıdır.
7. Tablo, resim ve şekiller sayfanın dışına taşmamalı ve içindeki yazılar 10 punto ve tek satır aralığında olmalıdır. Şekil ve tablolar numaralandırılmalı ve içeriğine göre adlandırılmalıdır.
8. Kaynak göstermede kullanılan format, APA (American Psychological Association) olarak belirlenmiştir. Alıntılamalarda ve kaynakça kısmında yazarlar, Amerikan Psikoloji Derneği'nin yayımladığı Amerikan Psikoloji Derneği Yayım Kılavuzu'nda belirtilen yazım kurallarını ve formatını takip etmelidir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>. APA 6'nın Türkçe tercümesi için lütfen [tıklayınız](#).
9. Kısaltma kullanımlarında Türk Dil Kurumu Kılavuzu'nda yer alan kurallar esas alınmalıdır.
10. Dipnotlar, sadece yapılması zorunlu açıklamalar için kullanılır ve MS Word programında “Başvurular > Dipnot Ekle” komutuyla eklenir. Buradaki atıflar da parantez içinde yazarın soyadı, eserin yayın yılı ve sayfa numarası gelecek şekilde düzenlenmelidir. Örnek: (Yılmaz, 2017, s. 13). Dipnotta kullanılan eser/eserler kaynakçaya da eklenmelidir.

11. Alıntılar tırnak içinde verilmeli; beş satırdan az alıntılar satır arasında, beş satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan 1.5 cm içeride, blok hâlinde ve 1,5 satır aralığıyla 1 punto küçük yazılmalıdır. Metin içinde göndermeler, parantez içinde aşağıdaki şekilde yazılmalıdır.

Alıntılar: Makalede birebir yapılan alıntılar tırnak içinde verilmeli ve alıntının sonunda kaynağı parantez içinde APA kurallarına göre belirtilmelidir.

Kâğıt Boyutu	A4 Dikey
Üst Kenar Boşluk	2,5 cm
Alt Kenar Boşluk	2,5 cm
Sol Kenar Boşluk	2,5 cm
Sağ Kenar Boşluk	2,5 cm
Yazı Tipi	Times News Roman
Yazı Tipi Stili	Normal
Yazı Boyutu (normal metin)	12
Yazı Boyutu (dipnot metni)	10
Tablo-grafik	10
Paragraf Girintisi (İlk Satır)	1 cm
Paragraf Aralığı	Önce 6 nk, sonra 0 nk (Tablo ve grafiklerde önce ve sonra 0 nk)
Satır Aralığı	(1,5)
Kaynakça	Asılı ve girinti 0,63 cm, Hizalama: Her iki yana yasla, Aralık önce 6 nk, sonra 0 nk, satır aralığı 1,15 cm.

Author Guidelines

1. The article should be written in Microsoft Word environment in A4 paper format.
2. The paper layout should be set as 2.5 cm from the left and right and 2.5 cm from the bottom.
3. The entire article (author information, article name, abstract, introduction, titles, conclusion, bibliography) should be written in "Times New Roman" font with 12 pt.
4. For articles with a special font, the author must add the special font file to the submission file.
5. The first title should be written in the language in which the text is written, in 13 pt., The second heading / headings in 12 pt., All capital letters, centered and bold.
6. The main heading and sub-headings can be numbered up as 1., 1.1, 1.1.2,1.3, 1.4 if deemed necessary.
7. Tables, pictures and figures should not extend beyond the page and the in-texts should be 10 pt. and single line spacing should be used. Figures and tables should be numbered and named according to their content.
8. The format used for citing references is designated as APA (American Psychological Association). In the citations and the bibliography, the authors should follow the spelling rules and format specified in the American Psychological Association's Publication Guide published by the American Psychological Association. For detailed information, see: <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>. Please click [here](#) for the Turkish translation of APA 6.
9. In the use of abbreviations, the rules in the Turkish Language Association Guide should be followed.
10. Footnotes are used only for mandatory explanations and are added through "References > Insert Footnote" command in MS Word program. The citations should be arranged in a way that includes the author's surname, publication year and page number in parentheses. Example: (Yılmaz, 2017, p.13). The work / works used in the footnote should also be included in the bibliography.
11. Quotations should be given in quotation marks; quotations less than five lines should be written between lines, and quotations longer than five lines should be indented 1.5

cm from the left and the right margin, in block form with 1.5 line spacing and 11 type size. References in the text should be written in parentheses.

Quotations: Direct quotations in the article should be given in quotation marks and at the end of the quotation, the source should be indicated in brackets according to APA rules.

Paper Size	A4 Vertical
Top Margin	2,5 cm
Bottom Margin	2,5 cm
Left Margin	2,5 cm
Right Margin	2,5 cm
Font	Times News Roman
Font Style	Normal
Type Size (Regular Text)	12
Type Size (Footnote Text)	10
Table-graphic	10
Paragraph Entry (First Line)	1 cm
Paragraph Spacing	Before 6 nk, after 0 nk (Table and graphic – before and after 0 nk)
Line Spacing	(1,5)
References	Hanging and indentation 0.63 cm, Alignment: Justify, Range before 6 nk, then 0 nk, line spacing 1.15 cm.

Telif Hakkı Politikası

Yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların bütün yayın hakları WLS'e ait olup yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz.

Burada belirtilmeyen hususlarda karar yetkisi, WLS Yayın Kurulu'na aittir. WLS'de yayımlanan çalışmanın bilimsel ve hukuki her türlü sorumluluğu yazarına ya da yazarlarına aittir.

WLS'de yayımlanan makalelerin telif hakkı [Creative Commons Atıf-Gayriticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) (CC BY NC ND) ile lisanslanmıştır. Bu lisansa göre eser dergiye atıf verilerek indirilebilir ya da paylaşılabilir ancak değiştirilemez ve ticari amaçla kullanılamaz. Yayımlanan makaleler için yazara telif ücreti ödenmez.

Copyright Policy

All publication rights of the articles accepted for publication belong to WLS and they cannot be partially or completely printed, reproduced or transferred to the electronic environment without the permission of the publisher.

The decision-making authority on matters not mentioned here is the WLS Editorial Board. All scientific and legal responsibility of the work published in the WLS belongs to the author or authors.

The copyright of the articles published in the WLS is licensed under the Creative Commons Attribution-Non Commercial-No Derivatives 4.0 International License (CC BY NC ND). According to this license, the work can be downloaded or shared with reference to the journal, but cannot be changed and used for commercial purposes. No royalty fee is paid to the author for published articles.

İçindekiler / Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Türkçe Deyimlerde Kültürel Kodlar

The Cultural Codes in Turkish Idioms

Öğr. Gör. Dr. Hanife YAMAN..... 1- 17

A Life Dragged into Psychosis: Representation of Every Woman as Nobody in *Kim Ji-Young, Born 1982*

*Psikoza Sürüklenen Bir Hayat: Kim Ji-Young, Doğum: 1982’de Her Kadının Hiç Kimse
Olarak Temsili*

Arş. Gör. Münevver Yakude MUŞTAK 18- 34

Arapça ve Türkçede “Kırmızı Renk” Deyimleri

Idioms of "Red Color" in Arabic and Turkish

Arş. Gör. Ökkeş HENGİL

Doç. Dr. Erdiñ DOĞRU 35- 45

Anti-Heroes of Post-War Fiction: A Comparative Analysis of *Huzur* and *Look Back in Anger*

Savaş Sonrası Kurgunun Anti-Kahramanları: *Huzur* ve *Look Back in Anger* Üzerine
Karşılaştırmalı Bir Analiz

Doç. Dr. Senem ÜSTÜN KAYA.....46- 61

İnceleme / Review

Paulo Freire’nin *Ezilenlerin Pedagojisi* Adlı Kitabından Eğitimin Paradigması Üzerine Bir İnceleme

An Analysis of the Paradigm of Education from Paulo Freire's *Pedagogy of the Oppressed*

Öğr. Gör. Meryem DEMİRCİ..... 62-71

TÜRKÇE DEYİMLERDE KÜLTÜREL KODLAR THE CULTURAL CODES IN TURKISH IDIOMS

Hanife YAMAN

Lecturer Dr, Tokat
Gaziosmanpaşa University,
Faculty of Science and Letters,
Department of Turkish Language
and Literature, Tokat, Turkey
ORCID: 0000-0003-3082-9912

Sorumlu yazar/ Corresponding author:

Hanife YAMAN
Lecturer Dr, Tokat
Gaziosmanpaşa University,
Faculty of Science and Letters,
Department of Turkish Language
and Literature, Tokat, Turkey
Email: hanife.cicekli@gop.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:
27.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted:
19.06.2023

Anahtar Kelimeler:

Kültürel Kodlar, Deyim,
Kültürdilbilim, Türkçe

Keywords:

Cultural Codes, Idiom, Cultural
Linguistics, Turkish

Kaynak gösterme/Citation:

Yaman, Hanife (2023). "Türkçe
Deyimlerde Kültürel Kodlar".
World Language Studies (WLS),
3 (1): 1-17

Özet

Dil ve kültür öğelerinin etkileşimi çeşitli disiplinler tarafından incelenmiştir. Kültür dilbilim alanı bu etkileşim ile ortaya çıkan dil göstergelerini, kültür olgularını ve bunların anlamlarını ortaya çıkararak incelemektedir. Böylece bir toplumun düşünce dünyası, hayat felsefesi, geçmişi ve kültürü daha net tanımlanmaktadır. Toplumun değer yargılarını, düşüncelerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini içeren çeşitli kültürel olgular kalıplaşmış dil birimlerine yansımaktadır. V. N. Teliya, kültür kodunu "Kendi öz anlamına ek olarak, bünyesinde çeşitli kültür olgularını bulunduran tüm söz ve söz grupları (1996: 216)" olarak tanımlamaktadır. Toplumun dil dünya görüşünü aktaran kültürel kodları dilin önemli birimlerinden olan deyimlerde kendini göstermektedir. Teliya'nın kültürel kod tasnifinden hareketle Türkçe deyimlerdeki kültürel kodlar şu başlıklarda sıralanmıştır: insan kültür kodları, hayvan kültür kodları, bitki kültür kodları, doğa kültür kodları, ev-eşya kültür kodları, giyim-eşya kültür kodları, gıda (yiyecek/içecek) kültür kodları, yapı (mimari) kültür kodları, manevi kültür kodları, dinî kültür kodları, zaman kültür kodları, uzam kültür kodları, renk kültür kodları, beden kültür kodları ve rakam kültür kodları. Bu çalışmada, Türkçe deyimlerde kültürel kodların belirlenmesi ve deyimlerin kültürdilbilimsel açıdan tasnifinin yapılması amaçlanmaktadır. Kültürel kodlara göre yapılacak olan bu tasnif, bir deneme niteliği taşımaktadır. Tasnifte, her bir kültürel kodu içeren on deyim örneklendirilecektir. Çalışmada incelenecek deyimler, Ömer Asım Aksoy'un *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II* ile TDK'nin genel ağdaki *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* isimli kaynaklardan seçilmiştir. Deyimlere yansımış olan kültürel olgular ve bunların anlamlarının çıkartılmasıyla Türk toplumunun millî değerleri ile düşünce ve kavram dünyası hakkında önemli bilgilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Abstract

The interaction of language and cultural elements has been studied by various disciplines. The field of cultural linguistics examines the linguistic signs that emerge with this interaction, by revealing the cultural phenomena and their meanings. Thus, the world of society's thought, philosophy of life, history and culture can be recognized more clearly. Various cultural phenomena, including the values, thoughts, beliefs, customs, and traditions of the society, are reflected in stereotypical language units. V. N. Teliya defines cultural codes as "All words and phrases that contain various cultural phenomena in addition to their own meaning (1996, p. 216)". Cultural codes, which convey the language worldview of the society, manifest themselves in idioms, which are important units of language. Based on Teliya's classification, the cultural codes in Turkish idioms are listed under the following headings: human culture codes, animal culture codes, plant culture codes, cultural codes of nature, cultural codes of household-goods, cultural codes of clothing-goods, food (food / drink) culture codes, building (architecture) culture codes, spiritual culture codes, religious culture codes, time culture codes, space culture codes, color culture codes, body culture codes, numerical culture codes. In this study, it is aimed to determine the cultural codes in Turkish idioms and to classify the idioms in terms of cultural linguistics. This classification, which will be made according to cultural codes, is a trial. Ten idioms from each cultural codes will be sampled in the classification. The idioms to be examined in the study were selected from the resources named Ömer Asım Aksoy's *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II* and TDK's *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* in the internet. It is aimed to obtain important information about the national values of the Turkish society and the world of thought and concept by extracting the cultural phenomena reflected in the idioms and their meanings.

GİRİŞ¹

XX. yüzyılın ikinci yarısında Ferdinand de Saussur 'un ortaya attığı yapısalcılık yaklaşımına göre dilin bir dizge olduğu görüşü benimsenmiştir. Bu görüşle birlikte dil ve kültür arasındaki etkileşim sonucunda ortaya çıkan konular ve sorunlar göz ardı edilmiştir. XX. yüzyılın sonunda ise dil ve kültür arasındaki ilişki ve bu ilişkinin pek çok yönü üzerine odaklanan kültürdilbilim alanı ortaya çıkmıştır. Wilhelm von Humboldt “*Dil tamamlanmış bir yapıt [ergon] değil, bir etkinliktir [energeia]*” (1949, s. 44) ifadesiyle dil ve kültür etkileşimine dair düşüncelerini ortaya koymuştur. Humboldt’tan sonra bu alana L. Weisgerber, E. Sapir, B. Whorf, G.O. Vinogradov, F. Sharifian gibi dilbilimciler önemli katkılar sağlamıştır. Ancak  zellikle Rus dilbiliminin kültür dil biliminde bir ekol oluşturduğu söylenbilir.

Kültürdilbilim birçok farklı disiplinden (toplumdilbilim, edimbilim, ruh dilbilim, kültürel antropoloji vb.) yararlanır. Bu sebeple, bu alanın tanımlanmasında yaklaşımların çeşitlendiği görülmektedir. V. V. Krasnıh, “Dilde ve söylemde kültürün ortaya çıkışını, yansımasını ve kaydedilmesini inceleyen” (2002, s. 12); Maslova ise “Dilbilim ve k lt rbilimin kesişiminde ortaya çıkan, dilsel boyutta kendisini gösteren halk kültürünün yansımasını irdeleyen bir bilim dalı” (2004, s. 28) olarak kültür dilbilimi tanımlamaktadır. Özellikle V. N. Teliya’nın benimsediği tanım ise dikkat çekmektedir. Teliya “Kültürdilbilim, budunbilimin, dil-kültür etkileşimini inceleyen, açıklayan alt bölümüdür. Kültürdilbilim, dilin içinde şekil bulan dilin kendi süreci içerisinde ortaya çıkan somut kültür, düşünce yapısı ve bunların karşılıklı devamlılığını incelemeyi amaçlar” (1999, s. 14) diyerek k lt rdilbilime çok yönlü bir bakış açısı getirmektedir. Dili kültürel bir olgu olarak nitelendiren Teliya, bu olguların dil birimlerine nasıl yansıdığı, somutlaştırdığı ve korunduğu gibi süreçlerin kültürdilbilimsel yaklaşımla ortaya konulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu noktada Teliya deyimleri, “Dil birimlerindeki en açık kültür katmanlarıdır” (2006, s. 782) şeklinde tanımlamakta ve deyimlerin kültürdilbilimsel araştırmalarda önemli materyaller olduğunu ortaya koymaktadır. Kültürdilbilim araştırmalarında deyimler üzerine odaklanan ve bir yaklaşımla geliştiren ve *Moskova Kültürdilbilimsel Deyim İnceleme Okulu* adıyla bilinen Teliya ekolü, “Doğrudan dil ve kültürün öznesi üzerinden kültürel anlam edinimine yönelim” (Maslova, 2004, s. 30) düşüncesini benimsemekte ve bu doğrultuda çalışmalar yapmaktadır. Buna göre Teliya,

¹ Bu alışma, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi tarafından 28-29 Nisan, 2023 tarihinde düzenlenen *Uluslararası Dil alışmalarında Yeni Yönelimler Sempozyumu*’nda sözlü olarak sunulan ve  zet metin olarak basılan bildirinin g nletilmiş ve gözden geçirilmiş h lidir.

Semantik, Pragmatik ve Kültürdilbilimsel Yaklaşımında Rus Deyimbilimi (1996) ve *Rusça Deyimler Sözlüğü* (2006) adlı çalışmalarında kültürdilbilim alanı ve kültürdilbiliminin dil birimlerinden biri olan deyimlerle ilişkisini detaylı bir şekilde incelemiştir. Toplumların maddi ve manevi kültürünü yansıtan çarpıcı dilsel olgulardan biri olan deyimler, “İnsan ve dünya arasında paralellik gösteren, metaforik, mecazi, çağrışım ve duygu değeri taşıyan bir renkliliği nitelendirmektedir” (Alimjanova, 2016, s. 61). Deyimsel birimlerin, dilin ulusal özelliklerini yansıtması ve toplumların, bu benzersiz özellikleri somutlaştırması gibi önemli işlevleri içermektedir.

Kültür ve dil birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemeyecek iki kavramdır. Kültür, insan deneyiminin biriktirilmesi, depolanması ve aktarılması açısından toplum hayatında önemli rol oynayan bir kavramdır. Dil ise dünyayı ulusal bir bakış açısıyla kavramsallaştırdığı yani insanların duygularının, düşüncelerinin ve algılarının işaretleyicisi olduğu için sadece bir iletişim aracı olarak kabul edilmemelidir. Bu bağlamda dil, millî kimliğin kültürel bir kodu olarak kabul edilir.

Kültürdilbilimin inceleme alanlarından biri de kültürel kodlar veya kod kültürleridir. Bu kavramla ilgili birçok tanım karşımıza çıkmaktadır. Kültürel etkileşimin bir sonucu olarak karşımıza çıkan kodlar, bağlama bağlı mesajları iletmek için kullanılan ‘gizli kelimeler, semboller veya davranışlar sistemi’(Hyatt ve Simon, 1999, s. 28) olarak tanımlanır.

İnsanoğlunun çevresindeki nesnelere, doğal işlevlerini yerine getirmenin yanı sıra bir gösterge işlevi de kazanarak bazı ek anlamlar taşıyabilir. Nesnelere yüklenen bu ek anlamlar, ulusun kültürünün kodlarını oluşturur. Bu kodları oluşturan birimler ise belirli kültürel anlamlarla donatılmıştır.

Kültürel kodlar, insanoğlunun arketipik temsillerinden gelir. Kültürel kodlar genellikle kültürün “dilinde” sembol ve stereotipler olarak bir rol edinir. Kültürel kodlar, belirli bir grubun veya toplumun üyeleri için özel bir önemi olan sembol ve anlam sistemleridir (Renchin, 2020, s. 39-40). Kültürler arası etkileşimin boyutu ve özelliği gibi durumlarla ilgili değerlendirmelerin doğru yapılabilmesi için kültürel kodların ortaya çıkarılması gerekmektedir. V. N. Teliya’nın “Kendi öz anlamına ek olarak, bünyesinde çeşitli kültür olgularını bulunduran tüm söz ve söz grupları” (1996, s. 216) olarak belirttiği, kültürel kodlar, hâlihazırda kültürel bir anlamla donatılmış olan ve deyim imgesinin kültürel yorumu için ilk malzeme olarak kabul edilen gerçekliklerdir. Kültürel kodları Krasnih, “Etrafımızı çevreleyen dünyayı bölen, kategorize eden, yapılandıran ve değerlendiren bir tür görünmez ağ” (2002, s. 232); Gudkov

“İnsanoğlunun çevresinde bulunan (doğal ya da yapay) herhangi bir nesnenin temel (ilk) anlam fonksiyonunu yerine getirmesi dışında, birtakım ek (ikincil) anlamları da taşıyabilme özelliği gösteren ad ve ad takımları” (2004, s. 39), Paşalıoğlu, “Kültürel kodları her ulusun kendi kültürüne özgün biçimde oluşur ve kültürel anlama sahip kültür dilinin göstergeleri olarak somutlaşır. Dolayısıyla bu göstergeler, dilde kültürel kodlar olarak karşımıza çıkar” (2016, s. 93) şeklinde tanımlamışlardır. Kültürel kodların oluşumunu Saraç ise şu şekilde açıklamaktadır:

“... söz ve söz gruplarında yansıyan, kaydedilen ve kendini gösteren bu algı, düşünce ve bilgiler kültürel ya da sembolik anlamlara dönüşebilmektedir. Buna bağlı olarak arketipler, mitler, semboller, stereotipler, inançlar, basmakalıp halk düşünceleri, gelenek-görenekler, ritüeller gibi değerleri; dil işaretlerinde yansıtan, kaydeden, kodlayan ve onlara simgesel anlamlar kazandırarak birer kültür olgusu olma özelliği kazandıran tüm söz ve söz gruplarına ‘kod kültürleri’ denilmektedir. Kod kültürleri eğretileme (istiare) söz sanatı yardımıyla bir nesnenin benzetme yoluyla başka bir nesnenin yerine kullanılması sonucu oluşmakta ve dilde ifade edilmektedir. Bu sayede, kod kültürleri kendi anlamının dışında birtakım mecazi (sembolik ve kültürleri) anlamlar içermektedirler” (2019, s. 166).

Teliya, kültürel kodların deyimlerde sınıflandırılmasıyla ilgili olarak sayı hususunda bir sınırlama getirmemekte ve sayının kırktan fazla olabileceğini belirtmektedir. Buna göre kültürel kodları, “İnsan (antromorf), hayvan (zoomorf), bitki, doğa, ev-eşya, giyim-eşya, gıda (yiyecek/içecek), yapı (mimari), manevi, dinî, zaman, uzam, renk ve beden” (Teliya, 2006) olmak üzere farklı kategorilerde tasnif eder.

Deyimler, bir milletin maddi-manevi kültür öğelerini içeren ve bunları yansıtan dil birimleri olduğu için, deyimlerde kültürel kod olarak belirlenen unsurların sayısı oldukça fazladır. Buna göre deyimlerde kültürel kodların kategorileri Teliya’nın da belirttiği gibi artırılabilir.

Bu çalışmada, kültür olgularını yansıtan deyimleri belirleyebilmek için Ömer Asım Aksoy’un *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II* ile TDK’nin genel ağda yer alan *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* isimli kaynaklar seçilmiş ve bu kaynaklarda yer alan deyimler taranmıştır. Teliya ekolünün yaklaşımıyla kültürdilbilim alanının en önemli terimlerinden biri olan kültürel kodlar hakkında bilgi verilmiş ve Türkçe deyimler kültürel kodlarına göre tasnif edilmiştir. Ancak çalışmanın kapsamı dikkate alınarak incelenecek kategorilerde bir sınırlama yoluna

gidilmiş, Teliya'nın tasnifindeki on beş kültürel kod kategorisi belirlenerek deyimler bu doğrultuda örneklendirilmiştir.

TÜRKÇE DEYİMLERİN KÜLTÜREL KODLARINA GÖRE BİR SINIFLANDIRMA DENEMESİ

- 1. İnsan kültür kodları:** (*iç güveysinden hallice* 'şaka 'nasılsın' sorusuna 'eh işte, fena değil' anlamında verilen karşılık.', *ana baba eline bakmak*, 'ana ve babanın verdiği para ile geçinmek.', *damat girmek* 'aileye güveyi olarak katılmak: 'Öyle bir aileye damat girmek isterim.' -H. Taner.', *adam içine çıkmak* 'topluluğa karışmak, insanların bulunduğu yerlere gitmek, eşe dosta gitmek.', *babasının kızı* 'her yönüyle babasına benzeyen kız çocuğu.', *dünür gitmek* 'evlenecek kimse için kız istemeye gitmek: 'Dayısı, amcası dâhil, obadan, oymaktan kimse dünür gitmeye gönüllü değildir.' -T. Buğra.' *ana rahmine düşmek* 'döl yatağında cenin oluşmak: 'Ulan Mustafa, insanoğlu ana rahmine düşer de dokuz ay on gün sonra capcanlı fırlar.' -S. F. Abasıyanık.', *çocuk gibi sevinmek* 'çok sevinmek: 'Güzel sözler duyduğunda çocuk gibi sevinir.' -A. Kabaklı.', *yaşını başını almış (Yaşlı başlı)* 'yaşı oldukça ilerlemiş; olgunlaşmış.' (Aksoy, 1989, s. 1008), *güven vermek* 'güvenilir bir kişi (ya da bir şey) olduğu izlenimi bırakmak.' (Aksoy, 1989, s. 751).
- 2. Hayvan kültür kodları:** (*aralarına kara kedi girmek* 'iki dost birbirine güvenmek, iki dostun arasına soğukluk girmek.', *başına devlet (talih) kuşu konmak* 'beklemediği büyük bir nimeti ele geçirmek.', *içine kurt düşmek* 'kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulananmak: 'Kız geçen cuma, pazardan geç geldiğinden beri esasen içine kurt düşmüştü.' -H. E. Adıvar.', *kurt gibi* 'işini bilen, girişken (kimse).', *hâline köpekler bile güler* 'çok kötü bir duruma düşenler için kullanılan bir söz.', *at izi it izine karışmak* 'iyiyi kötüden ayıramayacak kadar bir karışıklık ortaya çıkmak.', *koyun kaval dinler gibi dinlemek* 'hiçbir şey anlamadan dinlemek: 'Kafa göz yara yara Hüsn ü Aşk'ı okuyor, hayranları da koyun kaval dinler gibi dinliyorlardı.' -A. H. Çelebi.', *bir pire için yorgan yakmak, (Pire için yorgan yakmak.)* 'önemsiz bir istek uğruna ya da küçük bir zarardan kurtulmak için çok büyük bir zararı göze almak.' (Aksoy, 1989, s. 580), *aslan yürekli* 'çok yiğit, hiçbir şeyden

korkmayan.’ (Aksoy, 1989, s. 522), *biti kanlanmak* ‘yoksul bir kişinin para kazanıp durumunu düzeltmeye başlaması.’ (Aksoy, 1989, s. 582).

- 3. Bitki kültür kodları:** (*dut yemiş bülbüle dönmek* ‘neşe ve konuşkanlığını yitirmek, susmak: ‘Sabahtan akşama kadar durmadan söyleyen geveze Çalığışu, dut yemiş bülbüle dönmüştü.’ -R. N. Güntekin.’, *ağaç olmak* ‘argo. bir yerde ayakta durarak çokça beklemek: Neredesin yahu, seni bekleye bekleye ağaç olduk.’, *çiçek açmak (vermek)* ‘1) çiçeklenmek: ‘Hiç kurumuş ağaç yeşerir, çiçek açar mı?’ -Ö. Seyfettin. 2) mec. yeniden ortaya çıkmak, görüntü vermek: ‘Her biri bir mazinin çiçek açmasıdır.’ -A. Ş. Hisar.’ *yaprak gibi titremek* ‘aşırı titremek: Bütün vücudu yaprak gibi titriyordu.’, *meyve vermek* ‘1) ürün vermek; 2) mec. bir eser ortaya çıkarmak.’, (*birinin*) *üstüne gül koklamamak* ‘sevdiği birinden başkasını sevmemek.’, *akşam ahıra sabah çayıra* ‘hayatta yiyip içip yatmaktan başka kaygısı olmayanlar için söylenen bir söz.’, (*birine*) *ot yoldurmak* ‘çok zor bir iş gördürmek, çok uğraştırmak.’, *eli armut mu devşiriyor?* ‘O, buna vuruyorsa bunun eli yok mu? Elbette sille, tokatla karşılık verecek.’ (Aksoy, 1989, s. 679), *ne çiçektir biliriz?* ‘işe yaramaz, hatta kötü bir kişi olduğunu biliriz.’ (Aksoy, 1989, s. 882).

- 4. Doğa kültür kodları:** (*şimşekleri üstüne çekmek* ‘sert eleştirilere hedef olmak.’, *yıldızı parlamak* ‘başarı yönünden herkesin dikkatini çekecek bir duruma gelmek, ün kazanmak: ‘Yeni Dâhiliye Nazırı Zati Bey’in yıldızı parladıkça Zaptiye Nazırı Selim Paşa’nın ikbali sönmeye yüz tuttu.’ -H. E. Adıvar.’, *buluttan nem kapmak* ‘en küçük bir şeyden alınmak, çok alingan olmak: ‘Biraz gariptir ki buluttan nem kapan o zamanki sansür bu cinayetler ve tesadüflerden ahkâm çıkararak hafiyelik etmezdi.’ -A. Ş. Hisar. ‘İhtiyatlı ol, bunlar tilkidir, rüzgârdan nem kapar; elden kaçırmayalım.’ -A. İlhan.’, *yağmurdan kaçarken doluya tutulmak* ‘güç bir durumdan kurtulayım derken daha kötüsüyle karşılaşmak.’, *yüzüne tükürseler yağmur yağıyor sanır* ‘çok arsız ve onursuz kimseler için kullanılan bir söz.’, *yağmur yağarken küpünü doldurmak* ‘fırsat varken ondan yararlanıp para veya mal edinmek.’, *rüzgâr ekip fırtına biçmek* ‘yaptığı bir kötülüğün çok daha kötüsü ile karşılaşmak.’, *bir bardak suda fırtına koparmak* ‘önemsiz, küçük bir sorunu büyütme.’, *yıldızı (yıldızları) barışmamak* ‘görüş, duygu ve düşünce bakımından uyuşmamak: ‘Adayı ve adalılarını o kadar sevmeme rağmen bir türlü yıldızım barışmamıştır.’ -B. Felek.’, *havadan sudan (şundan bundan) konuşmak*

'Belli ve önemli bir konu üzerinde değil, rastgele konulardan konuşmak.' (Aksoy, 1989, s. 766)

- 5. Ev-eşya kültür kodları:** (*perde inmek* '1) hlk. gözde katarakt olmak; 2) hlk. gizlemek, örtmek; 3) bir tiyatro oyunu bitmek.', *ne od var ne ocak* 'yoksulluk ve perişanlık içinde' anlamında kullanılan bir söz.', *pireye kızıp yorgan yakmak* 'önemsiz bir durum karşısında kızarak kendisine daha büyük zarar verecek davranışta bulunmak.', *başı yastık yüzü görmemek* 'yatağa yatıp uyumuş olmamak.', *bir (aynı) yastıkta kocamak* 'karı koca birlikte uzun bir ömür sürmek.', *(bir işi) pamuk ipliğiyle bağlamak* 'etkisi az sürecek bir çare ile geçiştirmek.', *(bir işin) ipleri birinin elinde olmak* 'o işi el altından yönetmek.', *halı altına süpürmek* 'çözülmemeyen sorunların görüşülmesini ertelemek, gözden uzak etmek.', *pencere açmak* 'görüş açısı kazandırmak: 'Bir insana bir şey öğrettiğiniz, ona yeni bir pencere açtığınız zamanki o parlayan bakışlar var ya, hocanın en büyük mükâfatı budur.' -H. Taner.' *hasır (minder) altı etmek* '1. Bir işi haksız olarak örtbas edip unutturmaya çalışmak., 2. İşlem görmesi için verilen kâğıdı alıkoyarak işlemi yürütmemek.' (Aksoy, 1989, s. 762), *rafa koymak (kaldırmak) (Bir işi)* 'artık üzerinde uğraşmamak, bir kenara itmek.' (Aksoy, 1989, s. 921).

- 6. Giyim-eşya kültür kodları:** (*bir gömlek fazla eskitmiş olmak* 'birinden daha yaşlı ve daha görmüş geçirmiş olmak.', *gömlek değiştirmek* '1) yılan üst derisini değiştirmek; 2) mec. huy veya düşünce değiştirmek: 'Toplumun gömlek değiştirmesi, siyasal karmaşa elbette onları da etkiliyor.' -S. İleri.', *bulunmaz Hint kumaşı* 'alay çok az bulunduğu ve çok değerli olduğu sanılan şey: 'Nuri'ye gelince bulunmaz bir Hint kumaşı sayılmazdı o da.' -O. Rifat.', *don gömlek kalmak* 'her şeyini kaybetmek.', *dünyadan el etek (elini eteğini) çekmek* 'bir kenara çekilip çevresiyle ilgisini kesmek, toplumun yaşayışına karışmamak, dünya işleriyle ilgilenmez olmak: 'Yedi saatlik evliler, şimdiden mi dünyadan el etek çekiyor?' -N. F. Kısakürek.', *el etek öpmek* '1) bir işi yaptırmak için çok yalvarmak; 2) yaltaklanmak.', *şapka çıkarmak* 'bir söz veya durum karşısında söyleyecek sözü kalmamak ve takdir etmek.', *sağlam pabuç (ayakkabı) değil* 'bir kimsenin güvenilmez olduğunu belirten bir söz: 'Nasıl aldattı beni meğer sağlam ayakkabı değilmiş.' -P. Safa.', *külahıma anlat (onu benim külahıma anlat)* 'söylediklerine hiç inanmıyorum.' (Aksoy, 1989, s. 859), *astarı yüzünden pahalı olmak* 'bir şeyin ayrıntısına harcanan paranın aslı için ödenen parayı aşması.' (Aksoy, 1989, s. 522).

- 7. Gıda (yiyecek/içecek) kültür kodları:** *ipe un sermek* ‘geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmak.’, *aklını peynir ekmekle yemek* ‘alay akılsızca ve düşüncesizce davranışta bulunmak.’, *(bir şeye) tuz biber ekmek* ‘üzüntüyü, kusuru artıracak durum yaratmak.’, *şekerleme yapmak* ‘kısa bir süre uyumak, kestirmek.’, *ağzından bal damlamak (akmak)* ‘çok tatlı konuşmak: ‘Öyle zekiler vardır, konuştular mı ağızlarından bal akıyor sanırsın.’ -A. İlhan.’, *bal dök de yala* ‘bir yerin çok temiz olduğunu anlatan bir söz: ‘Nuri, şöyle böyle ama teyzen çok temiz bir kadına benziyor. Evin her tarafına bal dök de yala.’ -H. R. Gürpınar.’, *çorbada tuzu (maydanozu) bulunmak* ‘bir iş veya görevde az da olsa emeği geçmiş olmak.’, *ağzı süt kokmak* ‘çok genç ve toy olmak: ‘Yazmaya başladığım günden bu yana ağzı süt kokan bir yazar olmaktan korkmuşumdur.’ -T. Uyar.’, *ununu elemiş, eleğini asmış*, (Okunu atmış, yayını asmış. (Aksoy, 1989, s. 984), *yağcılık etmek, (Yağ çekmek) (Birine)* ‘(Birini) dalkavukça övmek.’ (Aksoy, 1989, s. 999).
- 8. Yapı (mimari) kültür kodları:** *(kirişi kırmak* ‘argo bulunduğu yerden ayrılmak, kaçıp gitmek: ‘Ama şimdi derhâl giyineceksiniz ve kirişi kıracaksınız.’ -S. F. Abasıyanık.’, *ağlama duvarına dönmek* ‘herkesin şikâyetini, derdini dinler duruma gelmek’, *surat mahkeme duvarı* ‘1) asık suratlı, kimseye gülmeyen, suskun duran; 2) utanmaz, sıkılmaz: ‘Onda surat mahkeme duvarı, tükürsem yağmur yağıyor sanacak.’ -R. N. Güntekin.’, *aklının bir köşesine yazmak* ‘ileride hatırlamak üzere belleğine almak.’ (*bir yeri*) *ahura çevirmek* ‘pis, bakımsız, dağınık, harap, gürültülü duruma getirmek.’, *açık kapı bırakmak* ‘gereğinde, bir konuya yeniden dönebilme imkânı bırakmak, kesip atmamak.’, *(birinin) kapısını aşındırmak* ‘yanına çok sık gitmek: ‘Sabahtan akşama kadar belki kapısını aşındıranlar elli altmışı bulur.’ -E. İ. Benice.’, *kuyusunu kazmak (Birinin)* ‘bir kişiyi felakete sürükleyecek tuzak kurmak.’ (Aksoy, 1989, s. 858), *taşı gediğine koymak* ‘söylemek istediği şeyi, en uygun zamanı bekleyip tam sırasında söylemek.’ (Aksoy, 1989, s. 967), *tahtalı köy* ‘mezarlık.’ (Aksoy, 1989, s. 965).
- 9. Manevi kültür kodları:** *(inanca vermek* ‘güvence vermek.’, *inanılır gibi (şey) değil* ‘çok şaşırılan, hayret edilen veya hayranlık duyulan bir olayla karşılaşıldığında söylenen bir söz: ‘O şaşırtıcı yükselişten sonra düştüğü bu durum inanılır şey değil.’ -C. Külebi.’, *(bir şeye şu veya bu) nazarıyla bakmak* ‘ona öyle imiş gibi, o gözle bakmak: Ona düşman nazarıyla bakıyor.’, *nazar değmek* ‘göz değmek: ‘Oğluna nazar değecek diye ödü patlar, kaplumbağanın yumurtasına yaptığı gibi bir an bile gözünü ayırmak

istemezdi ondan.' -E. Şafak.', *atma Recep, din kardeşiyiz* 'argo 'söylediklerin hep yalan, abartma ancak biz bunun farkındayız' anlamında kullanılan bir söz.', *dinden imandan çıkmak* 'kendini kontrol edemeyecek kadar çok öfkelenmek, çok sinirlenmek.', *dini imanı para* 'tek düşüncesi para olan kimseler için kullanılan bir söz.', *Tanrı yarattı dememek* 'Allah yarattı dememek.', *mezhebi meşrebine uymamak* 'davranışları, inanmış görüldüğü şeylere, ileri sürdüğü düşüncelere ters düşmek.' (Aksoy, 1989, s. 875), *maneviyatı bozulmak* 'içine korku düşmek, yürekliliği sarsılmak.' (Aksoy, 1989, s. 869).

10. Dinî kültür kodları: *bayram etmek (yapmak)* 'çok sevinmek: 'Sabaha kadar tepindiler. Bayram ediyorlar.' -N. F. Kısakürek.', *abdestinde namazında olmak* 'dindar olmak.', *namazında niyazında* 'İslam dininin gerekliliklerini tam anlamıyla yapan: 'Bunlar namazında niyazında iki temiz gardiyandı.' -N. F. Kısakürek.', *tövbesini bozmak* 'tövbe ettiği herhangi bir işe, duruma yeniden dönmek.', *besmele çekmek* 'bir işe başlarken 'Bismillahirrahmanirrahim' sözünü söylemek: 'Üç dört kişi birden besmele çekmişlerdi ve hepsi birden okumaya başlamışlardı.' -M. Ş. Esendal.', *(birinin) günahına girmek (günahını almak)* '1) birisi için haksız olarak kötü düşünmek, kuşkulanan: 'Ne yazık, günahına girdim bu halkın demin / Zehir nefesleri var bu seslerde matem'-F. N. Çamlıbel. 2) iftira etmek.', *kızılca kıyamet kopmak* 'kavga, gürültü olmak: 'Bunlardan herhangi birisinin hizmetine girse kızılca kıyamet asıl o zaman kopar.' -Y. K. Beyatlı.', *Arafat'ta soyulmuş hacıya dönmek* 'her şeyini kaybedip çırılçıplak ya da çaresiz kalmak.' (Aksoy, 1989, s. 525), *Bektaşî sırrı* 'çok gizli tutulan, kimsenin öğrenemediği sır.' (Aksoy, 1989, s. 563), *Nuh Nebi'den (Hazreti Nuhtan) kalma* 'çok eski, modası çoktan geçmiş (bina, eşya)' (Aksoy, 1989, s. 889).

11. Zaman kültür kodları: *(gece gündüz (dememek)* '1) vaktin uygun olup olmadığına bakmamak, vakit seçmemek; 2) bir işi sürekli olarak, ara vermeksizin yapmak: 'Gece gündüz demez ha bire okurlardı. Sonra başlarlardı yazmaya.' -A. Ümit.', *felekten bir gün (gece) çalmak* 'güzel bir gün veya gece geçirmek.', *nerede akşam, orada sabah* 'bir kimsenin gece kalacak belli bir yeri olmadığını, rastgele bir yerde kalabileceğini anlatan bir söz.', *akşama kalmak* 'iş gecikmek, bitmemek.', *az günün adamı olmamak* 'çok yaşamış, çok görmüş bulunmak.', *bugün git, yarın gel* 'bir iş yapılmak istenmediğinde baştan savmak için kullanılan bir söz.', *zaman ile yarışmak* 'hızlı hareket etmek.', *geçmişini kurcalamak* 'geçmişini araştırarak kötü amaçlı kullanmak için birisiyle ilgili

bilgi edinmek.’, *gününi gün etmek* ‘zamanın olanaklarından yararlanmaya, hiçbir şeyi dert edinmeyip günlerini hoş geçirmeye bakmak.’ (Aksoy, 1989, s. 749), *gece silahlı, gündüz külahlı, (Gündüz külahlı, gece silahlı)* ‘kimseye sezdirmeden kötü işler yapan, ama birtakım davranışlarıyla kendini iyi bir insan gibi gösteren kimse.’ (Aksoy, 1989, s. 711).

12. Uzam kültür kodları: (*altından Çapanoğlu çıkmak* ‘girişilen işte başa dert olacak bir durumla karşılaşmak: ‘Kısa kesmekten yanaydı ama paraları uzatsa altından bir çapanoğlu çıkar mıydı?’ -O. Kemal.’, *alaşağı etmek* ‘1) yetkilerini elinden alıp birini yerinden uzaklaştırmak, atmak, kovmak; 2) kapıp yere vurmak; 3) mec. kötölemek, değersiz göstermek: ‘Her on yılda bir, geçmişten bu yana süregelen edebiyatı alaşağı ediyoruz.’ -T. Uyar.’, *aşağı tükürsem sakal, yukarı tükürsem bıyık* ‘iki karşıt ve aynı derecede sakıncalı durum karşısında karar verme zorluğunu anlatan bir söz.’, *başından aşağı kaynar sular dökülmek* ‘üzüntülü veya kötü bir olay karşısında birdenbire büyük bir sıkıntı duymak.’, *(bir işin) ilerisine gitmek* ‘bir işin sonuna kadar gitmek.’, *ileri geri konuşmak (söz etmek, laflar etmek)* ‘yersiz ve gönül kıracak biçimde konuşmak: ‘Şoför yolda ileri geri konuştu.’ -L. Tekin.’, *arka (geri) planda kalmak* ‘1) gözden düşmek; 2) önemini yitirmek, değersizleşmek.’, *çağın gerisinde kalmak* ‘gelişmelere ve yeni düşüncelere uyum sağlayamamak, ayak uyduramamak: ‘Ben yeniliklere yabancı, eski moda, çağın gerisinde kalmış, emekli bir istihbaratçiyım.’ -O. Aysu.’, *önünü ardını düşünmemek* ‘sözün, davranışın nereye varacağını, kime dokunacağını, nasıl bir sonuç doğuracağını düşünmemek’ (Aksoy, 1989, s. 794), *çizmeden yukarı çıkmak* ‘bilmediği işe yetkisi dışındaki konuya karışmak.’ (Aksoy, 1989, s. 625).

13. Renk kültür kodları: (*alı alına, moru moruna* ‘sağlıklı, kanlı canlı: ‘Şahsına bakarsan iri yarı, alı alına, moru moruna, dinç, ablak bir insan...’-R. N. Güntekin.’, *gözü kara çıkmak* ‘korkusuz olduğu anlaşılmaq: ‘Gözü kara çıkmış, yaşamın bozuk para gibi harcanabileceğini kanıtlayan o üstün insanlar arasına katılmıştı.’ -S. İleri.’, *alnına kara sürmek* ‘bir kimsenin haksız yere kötü tanınmasına yol açmak.’, *aralarına kara kedi girmek* ‘iki dost birbirine güvenmek, iki dostun arasına soğukluk girmek.’, *ak sakaldan yok sakala gelmek* ‘çok yaşlanıp iyice kuvvetten düşmek.’, *sapsarı kesilmek (olmak)* ‘çok sararmak: ‘Heyecandan dudakları titriyordu ve benzi sapsarı kesilmişti.’ -Y. K. Karaosmanoğlu.’, *mosmor kesilmek (olmak)* ‘kötü duruma düşmek, bozulmak, mahcup olmak.’, *kıpkırmızı kesilmek (olmak)* ‘yüz herhangi bir nedenle çok kızarmak: ‘Kız

utancından kıpkırmızı kesilmiş.' -Ö. Seyfettin. 'Orhan'ın pembe esmer yüzü kıpkırmızı olmuştu.' -T. Buğra.', *karalar bağlamak (giymek)* 'Bir felaket dolayısıyla siyah örtü bağlanmak, siyah elbise giymek.' (Aksoy, 1989, s. 824), *yeşil ışık yakmak* 'sakıncalı olabilecek bir işin yapılmasına izin vermek ya da göz yummak.' (Aksoy, 1989, s. 1015).

14. Beden kültür kodları: (*arapsaçına dönmek* 'işler çok karışıp çözümlenmesi güç bir duruma gelmek.', (*bir işte*) *saç sakal ağartmak* 'o işte uzun zaman çalışmış, emek vermiş olmak.', *sineye çekmek* 'kötü bir davranış, söz veya olaya ister istemez katlanmak: 'Onlar hızla geçer veya düşer; musibeti sineye çekmek millete düşer.' -T. Halman.', *kalp (kalbini) kazanmak (fethetmek)* 'ince bir davranış veya güzel bir sözle birinin sevgisini kazanmak, ilgisini çekmek: 'Hele düzmece şehzadenin kadife pantolonuyla sivri güzel çehresi derhâl kadının kalbini kazandı.' -R. N. Güntekin.', *baş göz etmek* 'hik. evlendirmek: 'Oğullarının artık normal bir yaşam süreceğini sanan anne baba ona güzel de bir kız bularak baş göz etmişler.' -A. Ümit.', *başını koltuğunun altına almak* 'ölümü göze alarak bir işe girişmek.', (*bir şeye*) *kulak vermek* 'değer vermek, önemsemek: 'Usa ve gerçeğe uygun anlatışlara kulak verenin olmadığı görüldü.' -Halikarnas Balıkcısı.', *ağzı kulaklarına varmak* 'çok sevinmek: 'Çocuklarıma beni misal gösterdiğini, ağzım kulaklarıma vararak öteden beriden işitiyordum.' -R. N. Güntekin.', *baldırı çıplak* 'işsiz, sataşmaya bahane arayan serseri.' (Aksoy, 1989, s. 546), *sırtını dayamak (Birine)* 'güçlü birinin koruyuculuğuna güvenmek, ondan güç almak.' (Aksoy, 1989, s. 939).

15. Rakam kültür kodları: (*beş para etmez* 'hiçbir değeri yok, işe yaramaz' anlamında kullanılan bir söz: 'Doktorun oğlu imtihansız geçmek değil, ağzı ile kuş tutsa bile beş para etmez.' -A. H. Çelebi.', *kırkı çıkmak* 'doğumdan veya ölümden sonra kırk gün geçmek.', *adı çıkmış dokuza, inmez sekize* 'birinin bir kere adı çıktıktan sonra onun hakkındaki yaygın inanç artık kolay kolay düzelemez' anlamında kullanılan bir söz: 'Artık o yana bir daha gelme, adın çıktı dokuza, inmez sekize, demedim miydi?' -B. Günel.', *dokuz doğurmak* 'merakla, heyecanla, sabırsızlıkla beklemek: 'Sabahtan beri kamış kökünün içine sığınmış, yüreği ağzında, dokuz doğurarak şahinini bekleyiş...' -Y. Kemal.', (*birinin*) *etrafında dört dönmek (pervane olmak)* 'isteğini elde etmek için birinin yanından ayrılmayıp gönlünü etmeye çalışmak.', *beş parasız kalmak* 'harcayacak parası olmamak: 'Kış hâlâ çok zordu. Beş parasız kaldığı günler sürüp gidiyordu çünkü.' -A. Kutlu.', *yedi kat yerin dibine geçmek* '1) çok güçlü olarak yere

çakılmak; 2) fazlasıyla utanmak, mahcup olmak.’, *saat bir (iki, üç ...)* yönünde ‘saat başlarını söyleyerek hedefi yön açısından belirlemek için kullanılan bir söz.’, *iki paralık etmek (Birini)* ‘söz ve davranışlarıyla bir kimsenin itibarını, değerini düşürmek.’ (Aksoy, 1989, s. 792), *on parmağında on hüner (marifet)* ‘elinden her iş gelir, çok hünerli.’ (Aksoy, 1989, s. 894).

SONUÇ

Kültürdilbilim her ne kadar 20. yüzyılın sonralarına doğru ortaya çıksa da oldukça hızlı gelişim gösteren bir alan olmuştur. Bu alana, farklı bakış açıları getiren birçok yaklaşım oluşmuştur. Rus kültürdilbiliminin deyim incelemelerinde V. N. Teliya bir ekol kabul edilir. Teliya’nın deyim odaklı olarak oluşturduğu bu yaklaşım, deyimlerdeki kültür olgularının belirlenmesini ve incelenmesini hedefler.

Bu çalışma, Türkçe deyimlerin kültürdilbilimsel yaklaşımla tasnifi, incelenmesi ve yorumlanması için bir örnek teşkil etmek, kültürdilbilimsel yaklaşımlarla gelecekte *Türkçe Deyimler Sözlüğü*’nün oluşturulmasına hizmet etmek, deyimlere yansıyan kültürel olguların belirlenmesi ve incelenmesine zemin oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada on beş kategoride kültürel kod belirlenmiş ve her bir başlık on deyimle örneklendirilmiştir. Bu kültürel kodlar: *insan kültür kodları* (ana kuzusu, iç güveysinden hallice), *hayvan kültür kodları* (bit yeniği, devlet kuşu), *bitki kültür kodları* (dut yemiş bülbüle dönmek), *doğa kültür kodları* (şimşekleri üstüne çekmek, yıldızı parlamak), *ev-eşya kültür kodları* (ocağını söndürmek, perde arkası), *giyim-eşya kültür kodları* (ateşten gömlek, bulunmaz Hint kumaşı), *gıda (yiyecek/içecek) kültür kodları* (ayranı kabarmak, ipe un sermek), *yapı (mimari) kültür kodları* (kirişi kırmak), *manevi kültür kodları* (imana gelmek, nazar değmek), *dinî kültür kodları* (bayram etmek), *zaman kültür kodları* (gece gündüz dememek), *uzam kültür kodları* (altından Çapanoğlu çıkmak, yokuş aşağı), *renk kültür kodları* (alı al, moru mor olmak, gözü kara), *beden kültür kodları* (Arap saçı gibi olmak, sineye çekmek), *rakam kültür kodları* (beş para etmez, kırkı çıkmak) şeklindedir. Deyimlerde altı çizili sözcükler, kültür kodu olarak tespit edilen sözcüklerdir. Kültürel ve sembolik anlamlar kazanan bu sözcükler, Türk toplumunun zihin dünyasını, değerlerini ve dünya görüşünü yansıtmaktadır. Kültürel kodlarına göre sınıflandırılan deyimlerin kültürel anlamlarının çıkarılması ve yorumlanması bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Kalıplaşmış dil birimleri içerisinde değerlendirilen deyimler, dil için önemli birimlerdir. Bu doğrultuda, Türkçe deyimler de pek çok açıdan incelenmiş ve birçok

deyim sözlüğü hazırlanmıştır. Türkçe deyimler üzerine tematik olarak hazırlanmış olan bu çalışmaları içeren ve deyimleri bir kültür olgusu olarak da değerlendirebilecek nitelikteki çalışmaların yapılması zaruri görülmektedir. Ayrıca Türkçe deyimlerin kültürdilbilim ve kültürel kod odaklı incelemelerinin yapılması ve kültürdilbilimsel yaklaşımlarla Türkçe deyimbilim sözlüğünün hazırlanması da önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ö. A. (1989). *Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü I, Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: İnkılap Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1989b). *Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü II, Deyimler Sözlüğü*. Ankara: İnkılap Yayınevi.
- Alimjanova, G. M. (2016). *Karşılaştırmalı Kültürdilbilim Dil-Kültür-İnsan*. (Çev.: Seyhan Uçar ve Şekip Atay), Ed.: O. Kozan ve C. Paşalıoğlu, Ankara: Gazi Kitabevi Yay.
- Gudkov, D. B. (2004). “Yedinitiy Kodov Kul'turı: Problema Semiotiki”. *Yazık, Soznaniye, Kommunikatsiya*, 26: 39-50.
- <https://tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.04.2023).
- Humboldt, W. von (1949): *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluß auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts*, Claassen&Roether, Darmstadt.
- Hyatt, J. and Simons, H. (1999). Cultural Codes – Who Holds the Key? The Concept and Conduct of Evaluation in Central and Eastern Europe. *SAGE Publications*. Vol 5(1): 23–41.
- Krasnih, V. V. (2002). *Etnopsikholingvistika i Lingvokul'turologiya*. Moskva: Gnozis.
- Maslova, V. A. (2004), *Kognitivnaya Lingvistika*. Minsk: Tetrasistems.
- Paşalıoğlu, C. (2016). Rusça ve Türkçe Deyimlerde “Baş” ve “Göz” Kavramları (Kültürdilbilimsel Çözümleme). *3rd International Congress on Social Sciences, China to Adriatic*. 23-30 Ekim, Antalya.
- Renchin, B. (2020). Codes Of Culture in English, Russian And Mongolian Languages (On The Material Of Idioms With The “Fire”-Component). *Yazyk nauki i professional'naya kommunikatsiya*. 2 (3), 38-48.
- Saraç, H. (2019). Bir milletin kültürel belleğinin şifreleri: Kod kültürleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö6), 157-169.
- Teliya, V. N. (1996). Russkaya Frazеologiya: Semantiçeskiy, Pragmatiçeskiy i Lingvokul'turologiçeskiy Aspekti. Moskva: Yazıki Russkoy Kul'turı.

Teliya, V. N. (2006). "Predisloviye". Bol'shoy Frazeologicheskiy Slovar' Russkogo Yazıka. Znaçeniye. Upotrebleniye. Kul'turologicheskiy Kommentarı / V.N. Teliya (ed.). A.P. KNİGA, 6-14.

EXTENDED ABSTRACT

The field of cultural linguistics, which examines the phenomena that arise because of the relationship between language and culture, is included in the field of study of many disciplines, especially linguistics. Idioms, which are one of the linguistic phenomena emerging because of the interaction of language and culture, are also within the subject of study of cultural linguistics. Idioms are generally defined as stereotyped language units that have moved away from their literal meaning. The school developed by Russian philologist V. N. Teliya in phraseology studies draws attention. Teliya considers idioms as the most important language units reflecting the national language view of societies and states that these language units should be carefully analysed and interpreted. In the emergence of these language units, besides the meanings of the language elements themselves, they also contain codes indicating the accumulation of societies, the world of emotions and thoughts, in short, the way they perceive the world. Since the culture of each society is different from each other, everything that exists in the non-linguistic world is perceived and valued in different ways. Depending on this situation, various meanings are attributed to anything unconsciously through the culture to which the individual belongs. These meanings are also called cultural codes. Cultural codes, which convey the language worldview of the society, manifest themselves in idioms, which are one of the important units of language. In this framework, it is also important to determine, analyse and interpret the cultural codes of Turkish idioms. For this, firstly, it is necessary to reveal what cultural codes are in Turkish idioms and to classify them.

The Turkish idioms analyzed in this study were selected from Ömer Asım Aksoy's *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-I* (Dictionary of Proverbs and Idioms I-II) and TDK's *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (Dictionary of Proverbs and Idioms) on the web and classified according to their cultural codes. Based on Teliya's definition and classification of cultural codes, cultural codes in Turkish idioms are listed under the following headings with examples: human cultural codes, animal cultural codes, plant cultural codes, nature cultural codes, home-furnishings cultural codes, clothing-furnishings cultural codes, food (food/drink) cultural codes, structural (architectural) cultural codes, spiritual cultural codes, religious cultural codes, time cultural codes, space cultural codes, color cultural codes, body cultural codes and numerical cultural codes.

In this framework, the language elements identified as *human culture code* in idioms are “iç güveysi, ana baba, damat, adam, baba, dünür, ana, çocuk, güven, yaşlı, yaş (inner stew, parents,

groom, man, father, father in-law, mother, child, trust, old, age); *animal culture code* “kedi, kuş, kurt, köpek, at, it, koyun, pire, aslan, bit”(cat, bird, wolf, dog, horse, dog, sheep, flea, lion, lice); *plant culture code* “dut, ağaç, çiçek, yaprak, meyve, gül, çayır, ot, armut, çiçek”(berry, tree, flower, leaf, fruit, rose, meadow, grass, pear, flower); *nature culture code* “şimşek, yıldız, bulut, yağmur, dolu, rüzgâr, fırtına, hava”(lightning, star, cloud, rain, hail, wind, storm, weather); *home-ware culture code* “perde, yorgan, yastık, pamuk ipliği, ip, halı, pencere, hasır, raf” (curtain, quilt, pillow, cotton yarn, rope, carpet, window, straw, shelf); *clothing-ware culture code* “gömlük, Hint kumaş, don, etek, şapka, ayakkabı, külah, astar”(shirt, Indian fabric, underwear, skirt, hat, shoes, cone, lining); *food culture code* “un, peynir, tuz biber, şeker, bal, tuz, yağ” (flour, cheese, salt, pepper, sugar, honey, salt, oil); *building (architectural) culture code* “kiriş, duvar, köşe, kapı, ahır, kapı, kuyu, taş, tahta”(beam, wall, corner, door, door, barn, gate, well, stone, wood); *spiritual culture code* “inanç, nazar, din, iman, mezhep, maneviyat, Tanrı”(belief, evil eye, religion, faith, belief, sect, spirituality, God); *religious culture code* “bayram, abdest, namaz, tövbe, besmele, kıyamet, günah, Arafat, Bektaş, Nuh Nebi”(bairam, ablution, prayer, repentance, besmele, apocalypse, sin, Arafat, Bektashi, Noah); *time culture code* “gece gündüz, akşam, gün, bugün, yarın, zaman, geçmiş, gece, gündüz”(day and night, evening, day, today, tomorrow, time, past, night, day); *space culture code* “alt, aşağı, yukarı, ileri, arka, geri, ön”(bottom, down, up, forward, back, back, front); *color culture code* “al, mor, kara, ak, sarı, kırmızı, yeşil” (vermilion, purple, black, white, yellow, red, green); *body culture code* “saç, sakal, kalp, baş, göz, koltuk, ağız, kulak, baldır, sırt”(hair, beard, heart, head, eye, armpit, mouth, ear, calf, back); *number culture code* “beş, kırk, dokuz, sekiz, dört, yedi, iki, on, bir” (five, forty, nine, eight, four, seven, two, ten, one).

In this study, an attempt has been made to classify Turkish idioms according to their cultural codes. The issue of which symbolic meanings the linguistic elements identified as cultural codes carry in Turkish culture and how these meanings should be interpreted is excluded from the scope of the study. With this classification attempt, it is aimed to contribute to the studies on Turkish phraseology and cultural linguistics.

A LIFE DRAGGED INTO PSYCHOSIS: REPRESENTATION OF EVERY WOMAN AS NOBODY IN *KIM JI-YOUNG, BORN 1982*

PSİKOZA SÜRÜKLENEN BİR HAYAT: *KİM Jİ-YOUNG, DOĞUM: 1982'DE HER KADININ HİÇ KİMSE OLARAK TEMSİLİ*

Münevver Yakude

MUŞTAK

Research Asistant, Ağrı
İbrahim Çeçen University,
Faculty of Science and Letters,
Department of English
Language and Literature, Ağrı,
Turkey
ORCID: 0000-0003-2815-8144

Sorumlu yazar/
Corresponding author:

Münevver Yakude MUŞTAK,
Research Asistant, Ağrı
İbrahim Çeçen University,
Faculty of Science and Letters,
Department of English
Language and Literature, Ağrı,
Turkey
Email: mymustak@agri.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:
16.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted:
22.06.2023

Anahtar Kelimeler:

Cho Nam-Joo, Cinsiyet
Ayrımcılığı, Cinsiyet Eşitliği,
Cinsiyet Baskısı, *Kim Jiyoung,
Doğum: 1982*, Ataerkil Kültür.

Keywords:

Cho Nam-Joo, Gender
Discrimination, Gender
Equality, Gender Oppression,
Kim Jiyoung, Born 1982,
Patriarchal Culture

Kaynak gösterme/Citation:

Muştak, Münevver Yakude
(2023). "A Life Dragged Into
Psychosis: Representation Of
Every Woman As Nobody In
Kim Jiyoung, Born 1982".
World Language Studies
(WLS), 3 (1): 18-34

Özet

Cho-Nam Joo tarafından 2016 yılında kaleme alınan *Kim Jiyoung, Doğum: 1982*, toplumsal cinsiyet rollerini ve standartlarını belirleyen kurumlara şiddetle karşı çıkmakta, kadınların ataerkil bir toplumda yaşadıkları deneyimlere odaklanırken aynı zamanda karşılaştıkları cinsiyete dayalı ayrımcılığı ve duygusal istismarı eleştirmektedir. Anlatı, toplumsal cinsiyete dayalı ücret farkı, işyerinde taciz, duygusal istismar, kadın düşmanlığı, gaslighting ve geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarına uyma baskısı da dahil olmak üzere, kadınların kendilerini savunurken ve toplumdaki yerlerini belirlerken karşılaştıkları zorlukların ilgi çekici bir analizini sunuyor. Bu makale, bu zorlukların psikoza sürüklediği bir toplumda, tüm kadınların temsilcisi olarak ortaya çıkan, ancak ataerkil paradigmda herkesin ve her şeyin altında kategorize edilen kadınların iç ve dış dünyasını Kore toplumuyla ilişkili olarak keşfetmeye çalışacaktır. Makale, daha fazla toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal değişim ihtiyacını vurgulayarak okuyucuları daha eşitlikçi ve adil bir topluma nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda düşünmeye teşvik eden bu romanı, kendilerini hapsedilmiş hissettikleri ve patolojik deliler olarak görüldükleri ataerkil bir toplumda yaşamaya çalışan tüm kadınların temsili açısından inceleyecek ve kadınların toplumsal cinsiyet normlarını aşma iradesine ses vermek için yaratılan alternatif bir kadın anlatı öznelliğini Batılı feminist teoriler çerçevesinde bağlamsallaştırma yoluyla analiz edecektir.

Abstract

Kim Jiyoung, Born 1982, written by Cho-Nam Joo in 2016, vehemently opposes the institutions that typically determine gender roles and standards, focusing on women's experiences in a patriarchal society while also criticizing the discrimination on the basis of gender and emotional abuse that women encounter. The narrative offers a compelling analysis of the difficulties women encounter in asserting themselves and locating their places in society, including the gender pay gap, workplace harassment, emotional abuse, misogyny, gaslighting, and the pressure to adhere to traditional gender stereotypes. In a society driven to psychosis by these challenges, this article will try to explore the inner and outer world of women who emerge as representative of all women, but who are categorized below everyone and everything in the patriarchal paradigm, in relation to Korean society. The article will examine this novel by means of its portrayal of women and gender dynamics and contextualizing it within the frameworks of Western feminist theories, which encourages readers to think about how they can contribute to a more egalitarian and just society by emphasizing the need for greater gender equality and social change, from the point of view of the representation of all women trying to live in a patriarchal society where they feel imprisoned and are considered pathological lunatics and analyze it through its contextualization within Western feminist theories of an alternative female narrative subjectivity created to give voice to women's will to transcend gender norms.

INTRODUCTION

“What if ... What if the baby is another girl? What would you do, Daddy?”

(Cho, 2016/2020, p.12)

That is the linchpin of the book. A life journey of a woman to live with the idea of being “the second sex” to the men who are “the first sex,” meaning that women have traditionally been excluded from positions of power and influence and have been subjected to a range of gender-based discrimination and oppression. A way of understanding what has been going on since earlier times. This little sentence that shapes the book and indeed the world consists of many concerns about living as a woman. A seemingly insignificant cause can lead to a substantial effect. Oh Misook, Kim Jiyoung’s mother, asks her husband in fear (p.12), but it is such a “devilish idea” that he is reluctant to even contemplate it.

Korean parents, like any other patriarchal society, previously preferred to have sons over daughters. Such discrimination was caused by the fact that men often inherited the majority of a family's assets and carried on the name because, in a Confucian society based on a strictly patriarchal system, a son merely meant the honor of the family (Śleziak, 2013, p.33-36). If you have a son, your generation will continue, denoting your family name will always be alive. Therefore, we encounter a powerful and disappointing idea affecting people's lives for years and even pushed people to abort their unborn daughters. Like any other feminist writer, contemporary South Korean author Cho Nam-Joo argues that women have been marginalized and oppressed due to the patriarchal structures that exist in society.

With the character of Jiyoung, she illustrates the challenges that women face in a society that values men more highly than women. Jiyoung serves as the central protagonist, portraying the experiences faced by a typical Korean woman born in the year 1982. The story follows Jiyoung's life, delving into her personal struggles, societal expectations, and the various forms of gender discrimination and inequality she encounters throughout her journey, leading her to a complex psychiatric condition. Through Kim Jiyoung's experiences, the novel aims to shed light on the broader issues and systemic barriers faced by women in Korean society, highlighting that women are regularly and repeatedly discriminated against in all aspects of their lives, from education and employment to marriage and motherhood. It depicts how women are expected to sacrifice their own aspirations and ambitions for the sake of their families and children, with little recognition or reward for their efforts.

The author reproduces very real events about Korea related to abortion, the economic situation, Hoju system², sexual harassment, and gender discrimination by using some articles and books based on actual research and situations with the footnote references therein, her work is based. She successfully weaves her fiction and the reality of Korea, giving the reader the impression that these characters exist in the world in societies where the rigid male-dominated system prevails. This book explores the concepts of world change and whether Koreans still adhere to Confucian philosophy or not. Confucianism has historically reinforced gender-based stereotypes and discrimination, particularly in its emphasis on the importance of family and social hierarchy, placing a strong emphasis on the role of men as leaders and providers and on the role of women as wives and mothers. It reinforces gender-based hierarchies, with men traditionally occupying higher positions in society and having greater access to education and economic opportunities than women (Orozco, 2017, p.7-21). Highlighting the impact of patriarchal structures on women's lives, it emphasizes the importance of equal opportunities and access to resources for women to achieve their full potential. The work challenges the societal norms that perpetuate gender inequality and is sort of a call for systemic change to create a more equitable society for women.

Writing in 1929, Woolf hoped and believed that “in a hundred years...women will have ceased to be the protected sex...All assumptions founded on the facts observed when women were the protected sex will have disappeared” (1929, p.42). However, we truly understand throughout Cho’s novel, the little laws, agreements, and conventions have not altered though the world has drastically changed. After all, even in contemporary society, being the second sex means that women continue to face a range of challenges and obstacles as a result of their gender, and they are still underrepresented in positions of power and continue to experience discrimination and harassment in the workplace. They also face higher rates of poverty and violence and are often subjected to gender-based stereotypes and expectations that limit their opportunities and experiences.

SPIRITUAL DEATH OF A WOMAN

Kim Jiyoung, Born 1982, consists of six chapters, exploring the women’s experiences, and their struggles through the main character’s life from childhood to maternity, managing to display that it does not seem reasonable that there are men despising women, and even some

² Meaning “‘traditional household system’. Under such system, a household had the house head at its core where only direct male descendants inherit the position to serve as successive household heads.” Korean Law via the Internet, Hoju system, *KoreanLII*, http://www.koreanlii.or.kr/w/index.php/Hoju_system, (Date of Access:9. 05. 2023)

women being against women, apparently being a more devastating issue. The novel explores how women are incapacitated from a young age to accept the roles of a wife, mother, and caregiver, often at the expense of their own dreams and ambitions. Cho Nam-Joo's approach to the first chapter of the book, *Autumn*, foreshadows that something is imprecise since the fall is a symbol of decay, decline, and even death in literature. The falling leaves and withering plants are often used to represent the inevitable decline of all things, including human life. Not any physical death here, but a more powerful one awaits, the death of one's dreams, aspirations, and the essence of their being. The mental and spiritual death of a woman who is constantly pushed to be the “second” in the process from her childhood to adolescence, from her adulthood to motherhood. Unable to shout out what she wants to say, a woman seeks to defy this patriarchal society by splitting her “other-selves.”

As Simone de Beauvoir aptly stated, “[a]ll oppression creates a state of war. And this is no exception” (1987, p. 674), underscoring the inherent nature of conflict and struggles that arises from oppression. The oppressed have to fight against their oppressors in order to gain their freedom and equality, and this creates a state of war. She argues that this principle applies universally to all types of oppression, irrespective of the specific context or situation, stating that “this is not an exception.” In this way, the quote reminds us that oppression is not only unjust but also inherently destabilizing as it creates a constant state of conflict that can be detrimental to individuals, communities, and society as a whole. Nam-Joo’s main character’s psychotic disorder is her war; by taking on the personas of those around her, including her mother, friends, and other women going through the same struggle in general, she represents any woman who wants to speak up but remains silent. Jiyoung, yearning for liberation and equality by impersonating other personalities, engages in an arduous battle against their oppressors, immersing herself in a delusion. Through this subversive act, she challenges the oppressive forces that seek to confine her, initiating an internal state of warfare where the boundaries between self and the other blur.

Woolf, in one of the touchstone essays of feminism, *A Room of One's Own*, highlights the systemic and structural barriers that women have faced throughout history in pursuing their passions and developing their talents. Her examination of the challenges faced by women in asserting their identities and achieving recognition aligns with Kim Jiyoung's quest to understand and reveal her true self. Just as Woolf sheds light on the limited opportunities available to women throughout history, Kim Jiyoung similarly experiences the weight of societal expectations and gender-based limitations in her pursuit of self-expression. Not only is

she modeled for every woman because of maternal blues or postpartum depression, but she also inclines every woman due to her cracked surroundings in both her past and present.

Readers literally go through time with the author as she uncovers the root of Jiyoung's "abnormal behavior" (p.3) described in the opening chapter. Her multiple personalities stemming from dissociative identity disorder are a reflection of the difficulties she has faced in her life. The challenges arising from gender discrimination and the boundaries experienced her entire life. The author, Cho Nam-Joo, illustrates these challenges with such exquisite and evocative examples that the female readers feel as though they are walking Jiyoung's route. Kim Jiyoung does find some ways to express herself and assert her agency. She begins to speak out about her experiences and the discrimination and harassment she faces and connects with other women who share her experiences. Through these interactions, she begins to gain a sense of solidarity and community and finds ways to resist and challenge the forces that limit her opportunities and experiences. Consisting of predatory teenagers, abusive teachers, and cynical adults whom she encounters throughout her life, the male characters do not hold back from blaming the victim, making everything look like it was all her "fault." Victim blaming is an ideological progression centering on personal responsibility, and masculinity ideology endorses the idea of man's independence, toughness, and dominance, which is clearly demonstrated in the novel through a boy, throwing her shoes, another one stalking her, a coworker abusing her, and a father blaming her because of her behaving or dressing "unladylike." Ultimately it leads us to the following thought: "... (men) describe (the world) from their own point of view, which they confuse with absolute truth" (Beauvoir, 1987, p.162).

Men tend to see the world through their own perspectives and experiences, which they often believe to be the objective truth. This perspective can be biased by their position of power and privilege in society, leading them to overlook or dismiss the experiences and perspectives of others, particularly women. In this context, the phrase mentioned above "confuse with absolute truth" (1987, p.162) suggests that men may mistake their subjective experiences and perspectives for objective reality, leading them to overlook or downplay the experiences of others who may have a different perspective, which can create a kind of blindness to the experiences and struggles of marginalized groups, perpetuating inequality and discrimination. This behavior of men can be called gaslighting and manipulation. The term "gaslighting"

originates from a play and film called *Gas Light*³, in which a man intentionally manipulates his wife into believing that she is going insane by dimming the gas lights in their home and denying that the lights have changed (Thomas, 2018, p. 117). After all, men want “full control of feelings, thoughts or actions” of women (Petric, 2018, p.1).

All women in a patriarchal society, which creates confusion or chaos in order to maintain power and control over women, do is to question their own sanity, rely on the abuser for validation and confirmation, and believe in invalidating their feelings and experiences. They are always told they should be wise mothers instead of breadwinners since otherwise they will not be accepted by society. When Kim Jiyoung tries to express her feelings about being a mother and caregiver to her husband, Dae-Hyeon dismisses her concerns and makes her feel as if she is being irrational and delusional (Hong, 2020, p.16). That he is trying to be supportive makes it more unbearable since he wants to “help out” (p.94). However, helping out feels like he is “volunteering to pitch in on someone else’s work” (p.95) although raising a child is clearly parents’ common work. Similarly, when she tries to confront her boss about workplace discrimination, he denies any wrongdoing and makes her feel as though she is having a distorted perception. Kim Jiyoung's father repeatedly implies that she is just a girl and cannot achieve the same things as her brother who “already planned his career and competed to achieve his goals” (p.44) as well as belittles her mother and makes her feel as though she is crazy or unstable, which ultimately exposes them to their mental breakdown.

The narrative insinuates that people believe men who are valuable breadwinners should get a better education and work in better professions so that they can get a good salary and earn a living later since they believe no matter how much a woman tries, she will never be paid as much as a man. Therefore, as an idea that has permeated society, women are often financially dependent on men and do not have the means to pursue their own interests or create their own spaces for their creative pursuits since men already have decided on women’s lives. As Woolf argues, women needed "a room of one's own" - a physical space and financial independence - to be able to develop their own creative voices; however, it is not easy in a patriarchal society. She argues that if she was allowed, if she could find a place in the workplace without sacrificing anything, our subject would be so different than we argue now, not about how women are considered the second sex, but about “archaeology, botany, anthropology, physics, the nature

³Gas Light is a 1938 thriller play, set in 1880s London, written by the British novelist and playwright Patrick Hamilton & the 1940 British film *Gaslight*, directed by Thorold Dickinson. *Gas Light* (n.d.). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Gas_Light, (Date of Access: 20. 06. 2023)

of the atom, mathematics, astronomy, relativity, geography.” (Woolf, 1929, p. 21). However, men have already decided what a woman should do and how she should react, making women believe in those mindsets and operating gender in society, as well.

As things stand, gender is a set of social, cultural, and historical norms, expectations, and roles that are assigned to individuals based on their perceived sex. What is considered masculine or feminine is not fixed or universal but varies across cultures and historical periods. Gender roles, expectations, and identities are shaped by social practices and institutions, including family, education, media, religion, and law. These practices and institutions create and reinforce gendered norms and stereotypes that can limit people's opportunities and freedoms based on their perceived gender identities (Butler, 2004, p.343-344). Jiyoung, her mother, Oh Misook, and her sister, Eunyoung, all are constructed by society and the men around them. Women, therefore, have never been given the full right to develop themselves in all aspects, and in the 21st century, we are still talking about whether it is right for women just to be mothers, to stay at home, and not work.

Men who try to impose their own wishes about women by ignoring their wishes objectify and devalue women in this way by constructing them in society. Women like Jiyoung, who want to be valued and accepted as individuals but are marginalized, may feel imprisoned, helpless, and orphaned as they accept manipulation. They may not even realize whether this is abuse or not, like Jiyoung's mother-in-law, who is already imprisoned in a patriarchal system but does not make a sound. Conformity and acceptance are a way out of a state of madness. The author, who argues that women's opinions should be valued more by limiting men's perspectives, emphasizes the need to change this internalized understanding of the world. The constant manipulation she receives from her environment push Jiyoung into depression and pathological derangement. She begins to question her own worth and capabilities and struggles to find validation and support from those around her. Nobody is supportive but makes her feel “guilt over already thinking about having someone else look after their child” (p.89) Should she continue her career or give it all up? Will she regret it if she does? Why does she have to give up while her husband gives up nothing? Is her husband's career and dreams more valuable than hers? "What does he have to lose by having a child?" (p.99). Ultimately, her breaking point emerges, leading her to a dramatic and tragic climax.

This dramatic and tragic peak of Kim Jiyoung marks the emergence of the "new woman" in the novel, which refers to the evolving attitudes and actions of women who wanted greater independence, education, and possibilities outside the traditional domestic sphere. The new

woman emphasizes the cultural shift in women's roles and goals. Jiyoung is portrayed as a doll-like figure who exists solely to fulfill the desires and expectations of her surroundings like her father, her boss, her husband, and his family. Jiyoung, who conforms to societal expectations of a submissive and dependent wife, begins to challenge societal norms and fight for her rights in an excruciating way. However, as the novel unfolds, she begins to question and challenge these traditional gender roles by splitting into some personalities. The personalities who want to talk but keep silent because of patriarchic society. In the modern world, she desires personal growth, autonomy, and self-fulfillment outside the confines of her marriage, wishing to secure her own financial independence, a bold move that defies societal norms and expectations. This act of asserting herself and seeking self-realization aligns with the ideals of the "new woman."

Nam-Joo's portrayal of Jiyoung challenges the traditional gender roles and societal expectations of women in Korea. In conjunction with her metaphorical and symbolic but real psychosis, her character represents a departure from the passive, subservient woman to a more assertive and self-aware individual, embodying the spirit of the "new woman" who seeks greater independence and agency in her life. However, the end of the novel indicates, arduously, changing the mindset of Korean society, which for years has been driven by traditional Confucian values is not that easy to achieve. Even if they meet this strict requirement, they nevertheless face hostility and shame for carrying out the idea of being a wise mother and good wife they have been under constant pressure to perform throughout the course of their lives. If they cannot represent the entrenched idea of women about how they should be in Korean society, they are stigmatized as impractical and useless (Hirami, 2021). In this context, you can hear someone on the subway muttering "[a]bout to pop and still taking the tube to go make money..." (Cho, p. 92), but at the same time, you can see someone else in the park uttering that women take the husbands' money, and these women are being labeled as a "mom-roach" (p.110). Korea's confused ideas, oppressive demands for women, and stigmatizing behavior result in her war, leading her to madness.

On the other hand, her family, especially her grandmother, Koh Boonsoon, is a cultural paradigm of a patriarchal society that cherishes the son of the house. She internalizes patriarchal attitudes and beliefs, leading her to devalue other women. This can take the form of belittling other women's accomplishments, criticizing their existence, or perpetuating gender stereotypes. Traditional gender roles and expectations limit their opportunities and experiences and contribute to a broader culture of misogyny and gender-based discrimination. Her idea of these roles promotes that women should be passive, submissive, and focused on domestic duties. This

can limit women's opportunities and perpetuate gender inequality. The devaluation of women is linked to the devaluation of femininity, which is often associated with weakness and submissiveness (Lorde, 1995, p.1). She, therefore, conforms to social norms and expectations that devalue women and girls, such as placing a higher value on male children. Much more significant than Jiyoung's life is the grandson's formula. "How dare you try to take something that belongs to my precious grandson! Her grandson and his things were valuable and to be cherished; she wasn't going to let just anybody touch them..." (Cho, 2016/2020, p.12). Not being worth as much as food since her childhood, Jiyoung has been treated as nothing, "ranking below anybody," or even anything, with little to no power or influence. She represents every woman in the patriarchy, while also being nobody. It is contended that throughout history, women have been disadvantaged due to gender discrimination and exclusion from opportunities, highlighting that women have been held back by a lack of access to education, the expectation of domestic duties, and social and cultural barriers to entry into the world. As a young child, Jiyoung is cognisant of these double standards due to her home and educational setting, but when she starts attempting to hold down a position as a woman, these issues become intolerable in this "male gaze" realm.

Man has "human rights," but women have "female human rights," vividly portraying human rights are not women's rights, not considering women as human beings. The idea of inherent contradictions and power imbalances that can arise within men and women in patriarchal societies, where men assert dominance and privilege despite espousing principles of equality is famously expressed in the quote "[a]ll animals are equal but some are more equal than others" (Orwell, 1945, p.24), openly echoing in the form of gender discrimination throughout the novel, *Kim Jiyoung, Born 1982*. The exclusion of women from workplaces, education, and even public spaces has led to a biased representation of women's experiences and perspectives. Inasmuch as women face barriers to accessing education and training, which limit their opportunities for economic success. This is due to factors such as gender-based discrimination, poverty, and cultural norms that prioritize male education over female education. The novel emphasizes the need for women's voices and for experiences to be included and for them to be respected in the educational, public, and work spheres. Public instructions imply that women are less employable because they might require maternity leave, or they are marginalized and dismissed as lacking in strength and intelligence that men have. All humans are equal, but men are more equal, and she wants to be the survivor of this discrimination.

Toxic masculinity permeates the novel like a stench that spreads as badly as a decomposed corpse. The father figure, for instance, is portrayed as a traditional and conservative patriarch who adheres to gender roles and reinforces societal expectations of women. Jiyoung's father believes that his son is more valuable than his daughters, and he often criticizes his wife for not being able to give him a son earlier. He has limited expectations for his daughters' education and future prospects, believing that investing in his daughters' education is a waste of money since they will eventually marry and become a housewife. The father figure exerts patriarchal control over his daughter's life by making decisions on her behalf and limiting her opportunities, deciding what she should wear and behave, and reinforcing the belief that women are inferior and that men are entitled to power and control. This influence of patriarchal norms can lead to women's experiences of madness.

Women who resist gender norms or who challenge patriarchal authority may be labeled "hysterical" or "mad," which can be used to delegitimize their experiences and undermine their agency. This causes Kim Jiyoung to struggle with anxiety, depression, and dissociation as a result of the discrimination and violence she experiences. The representation of madness as feminine is a cultural construct that reflects and reinforces gender stereotypes and biases, as highlighted by Showalter who states "madness, even when experienced by men, is metaphorically and symbolically represented as feminine: a female malady" (1985, p.4). This representation highlights the need to challenge gender norms and patriarchal power structures that have contributed to the marginalization and oppression of women. This challenge can sometimes be physical, sometimes mental, sometimes emotional, and even sometimes all at once. In Jiyoung's case, however, it is more mental and emotional for the reason that she is not allowed to do anything physical except passive-aggressive actions. The novel highlights the need for greater recognition of the harmful effects of gender-based violence on women's mental health and for societal change to address these issues.

The female characters in the novel have sacrificed their lives for their brothers, daughters, sons, husbands, and parents. So much so that this sacrifice is not a "choice to refuse or heal quickly," eventually making the family break up (p.45). Kim Jiyoung is forced to give up her career after having a child, which limits her economic independence and personal agency. Her mother has sacrificed her life for her brothers because "[a]ll women lived like that back then" (Cho, 2016/2020, p.29) and for her children because "[a]ll mothers live like this these days" (Cho, p.29). Self-sacrifice often has ulterior motives, such as coerced responsibility, duty, guilt, or protecting one's reputation. Jiyoung's mother, who is forced to abandon her dreams of

becoming a teacher due to gender-based discrimination in the workplace (p.20), sacrifices herself in order to fulfill her responsibilities as a mother since she is repeatedly told that women's dream of pursuing a career and living independently is unrealistic and selfish. Therefore, the novel explores the ways in which women are excluded from the workforce and economic opportunities due to gender-based discrimination and stereotypes. Not only the other women characters, but also the protagonist of the book, Jiyoung, has given up on her life, desire, and career in order to protect her 'good wife and wise mother' reputation, while her husband is expected to focus on his career and provide for the family. Self-sacrifice perpetuates gender inequality as well as limit women's opportunities for personal and professional growth. While it should be recognizing and valuing women's contributions to their families, as well as creating more egalitarian and supportive social structures that enable women to pursue their own goals and aspirations, a patriarchal society prevents this and further stigmatizes them. Given the theme of misogyny, self-sacrificing might be a minor theme in the book but it has a major role in people's lives, especially among women.

The novel also highlights the gender-based pay gap and the difficulties women face in balancing work and family responsibilities. Just like her mother, her elder sister, Eunyoung, sacrifices her life by becoming a teacher according to her parents' wish although she wants to become a television producer. Women characters in the novel serve as a bridge for the idea of encountering significant obstacles when it comes to accessing education and nurturing their intellectual growth. Throughout history, numerous feminist writers, like Hooks, have eloquently articulated this inequality. It has been "[t]old time and time again by male professors that we were not as intelligent as the males, that we could not be "great" thinkers, writers..." (Hooks, 2015, p.13). These writers argue that women are often denied equal educational opportunities, limiting their ability to develop their intellectual capacities and contribute to society on an equal footing with men. They are often excluded from institutions of higher learning and denied access to libraries and other resources, and this lack of access to education and resources had a profound impact on women's ability to develop their own ideas. While some may view this as a noble or selfless act, it is important to recognize that such sacrifices are often the result of systemic inequalities and power imbalances that limit women's agency and autonomy. They face economic or social pressures that limit their ability to make choices that align with their own interests and goals.

As if it were not enough that women face limited employment opportunities due to gender-based discrimination and stereotypes, as well as cultural norms that privilege men in the

workforce, they may also earn less than men for the same work employed in low-paid and precarious jobs, which can limit their economic opportunities and entail poverty and inequality. Sherly Sandberg highlights its impact on women's economic security and long-term financial well-being, noting that women have been underpaid and undervalued for their work, even when performing the same job as men. In this context, she poignantly states, “[m]en are continually applauded for being ambitious and powerful and successful, but women who display these same traits often pay a social penalty” (2013, p.28), encapsulating the prevailing double standards that persist in society, where men are praised for their ambition while women face societal repercussions for exhibiting the very same qualities. She argued that economic independence and security are crucial for women to pursue their creative and professional ambitions. They are disproportionately affected by the gender pay gap and often face additional barriers to achieving economic security, earning less than men on average for the same work. Efforts to address the gender pay gap continue to be an important issue for achieving gender equality. The author, Cho, once more, provides the actual information through *The Economist* “The gender pay gap in Korea is the highest among the OECD countries.” (Cho, 2016/2020, p.63) She highlights how difficult it is to be a working woman in Korea. This gender pay gap perpetuates gender inequality by limiting women's economic power and independence. (Steinem, 1969, p.8)

Women who are the targets of patriarchal persecution end up as slaves till they pass away. *Kim Jiyoung, Born 1982*, likewise, tells that kind of a story of “so-called slave women” who are careful not to commit any “crimes” such as seducing a man with a dress, or transgressing against their husband and even mother/father in law. The idea of slavery alienates the women, giving them fear and despair, just like Woolf also alluded to “...always to be doing work that one did not wish to do, and to do it like a slave...the stakes were too great to run risks...” the ability of women to accomplish something, this gift is “perishing and with it herself, her soul.” (Woolf, 1929, p.40-41). This fear of becoming a slave is destroying women in their hearts, mind, and body just like Kim Jiyoung. Instead of homogenizing women, it is crucial to recognize and celebrate diversity and address the needs of women from all walks of life.

Family relations are an indication that the novelist uses cultural elements to the marrow, and she is aware that everything starts here. She is constantly told by her family and society that she must prioritize her family and husband above all else, despite having aspirations and ambitions of her own. This socialization perpetuates the patriarchal structures that limit women's opportunities and perpetuate gender inequality. The writer tries to show with a very fine line the women's struggles in order “not to go astray.” Feminist thought of the fact that

women historically have been denied access to education, professional opportunities, and financial independence has made it difficult for them to have a voice in society. They have been relegated to the domestic sphere, where they were expected to perform traditional gender roles and support their male counterparts. Similar to the aim of “in-your-face” theatre, this novel, with its astonishing strategic use of a psychotic disorder as a result of inequality, is like a slap in the face showing that women are always blamed, shown as unsuccessful, treated as the second, and silenced. Although the world is full of perverts on the bus, in the church, at the school, and in the workplaces, “[a]ll women could do was remove themselves from the scene” (Cho, 2016/2020, p.31) and “unwittingly hid all the odious experiences with men in their hearts” (Cho, p.31). Reflecting systemic inequalities and power imbalances that limit the agency and autonomy of women in various contexts, such as the workplace, politics, and personal relationships, it reflects a culture or social norms that reinforce gender roles and expectations that limit women's ability to assert themselves and advocate for their rights and needs.

Misogyny has reached every bit of the novel, so the novel that transforms society has shown that this misogyny has been embedded in society as well. Jiyoung is constantly belittled and discriminated against by her male colleagues, who view her as inferior simply because she is a woman, reflecting the broader reality that women in many parts of the world continue to face discrimination and harassment in the workplace. Further, she is subjected to unwanted advances and lewd comments from her male colleagues, which create a hostile and intimidating work environment. This reflects the broader reality that women are often subjected to sexual harassment and assault, and that these experiences can have a significant impact on their mental health and wellbeing. The narrative additionally scrutinizes conventional gender roles and preconceptions that can subject women to misogyny.

Despite her talent and passion, Kim Jiyoung is supposed to prioritize her responsibilities as a wife and mother and put her career on hold. The fact that many women are still expected to adhere to traditional gender norms and standards is reflected in this, which might restrict their chances and feed misconceptions about gender. Kim Jiyoung begins to experience anxiety and depression as a result of the discrimination and harassment she faces, highlighting the toll that misogyny can take on women's mental health and well-being. The narrative provides a powerful critique of misogyny and the impact that it has on women's lives and experiences, inviting readers to reflect on the need for greater gender equality and social change. By shedding light on the various forms of discrimination and harassment that women face, Jiyoung experiences a sense of alienation and frustration and struggles to find meaningful ways to

express herself and her desires, concluding the novel with a depiction of a non-physical death, one that carries a more profound and impactful significance in a psychiatrist's room since she is struggling with the personas of women she is not, acting like them. After Jiyoung candidly shares the personal challenges she has faced as a woman, an intriguing perspective emerges from her psychiatrist. In contemplating the potential consequences of Jiyoung's quitting her work, the psychiatrist deems it necessary to ensure that his own female colleague's replacement is unmarried because a sudden leaving of his employee means "a bottom-line loss" (p.116) even though she is the best employee he may ever have.

CONCLUSION

By depicting a world where their identities, privacy, and even rights are not respected, and where they are humiliated, tried to be placed by certain rules and subject to stereotypes, not accepted into workplaces for no reason, and seen as sexual objects, the author has managed to display their struggles with a fictional yet realistic character very powerfully. She, therefore, forms an alliance of all females opposed to misogyny. Her novel serves as an important reminder of the ongoing struggle for gender equality and social justice in Korea and around the world. By shining a light on the experiences of women like Kim Jiyoung, the novel seeks to challenge and dismantle the systemic biases and discriminatory practices that contribute to gender inequality and oppression. She has shown every woman who desires to challenge all these limits with the character of Jiyoung, who sheds her submissive energy in a different but effective way. The protagonist's mental condition prompts the reader to wonder if the character is unwell or whether her environment is ill.

A representation of the modern woman is shown by many diverse female characters such as Jiyoung and her sister, Eunyong, with the author's unique and powerful method, clarifying how the difficulties of growing up in a patriarchal society shape every woman's fears and worries. *Kim Jiyoung, Born 1982* and almost all the other feminist works share a common concern with the ways in which gender discrimination limits women's potential and restricts their ability to live fulfilling and meaningful lives. By reaching out from a specific name to a general community, the end of the novel depicts the generational and gendered aspects of the protagonist's life in a patriarchal society by suggesting that despite the ongoing efforts to promote gender equality and address the challenges faced by women, there are still instances where traditional and shallow thinking persists, leading women to their spiritual and mental death

REFERENCES

- Butler, J., (2004). *Undoing Gender*. New York:Routledge.
- Cho, N. J., (2020) *Kim Jiyoung, Born 1982*. Translated by Jamie Chang, Liveright Publishing Corporation.
- De Beauvoir, S., (1987). *The Second Sex* (H. M. Parshley, Trans.). Vintage Books, New York.
- Gaslighting. (2023, June 17). In *Wikipedia*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Gaslighting>.
- Hirami, B., (2021, August 22). *Book Review: Kim Jiyoung, Born 1982 by Cho Nam-Joo*. Asia Media International. Retrieved May 2, 2023, from <https://asiamedia.lmu.edu/2021/08/22/book-review-kim-jiyoung-born-1982-2021-by-cho-nam-joo/>.
- Hooks, B., (2015). *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*. New York:Routledge.
- Hong, E. (2020). Woman on the Verge (p. 16). *The New York Times Book Review*. <https://www.nytimes.com/2020/04/14/books/review/kim-jiyoung-born-1982-cho-nam-joo.html>
- Korean Law via the Internet, Hoju system, *KoreanLII*, http://www.koreanlii.or.kr/w/index.php/Hoju_system, (Date of Access:9.05.2023)
- Lorde, A., (1995). Age, race, class, and sex: Women redefining difference. In *Campus Wars* (pp. 191-198). Routledge.
- Orozco, D., (2017). *Confucius vs. the Women of China: A Feminist Struggle* [Doctoral Dissertation, California State University]. <https://scholarworks.calstate.edu/downloads/37720g05v?locale=zh>
- Orwell, G., (2000). *Animal Farm*. London: Penguin Group Ltd., Print.
- Petric, D., (2018). Gaslighting and the knot theory of mind. 10.13140/RG.2.2.30838.86082.
- Sandberg, S., (2013). *Lean in: Women, Work, and the Will to Lead*. New York, New York: Alfred A. Knopf.
- Showalter, E., (1985). *The Female Malady: Women, Madness, and English Culture, 1830-1980*. (p.4). New York: Pantheon Books.

- Simon, G., (2011). *Gaslighting as a Manipulation Tactic: What It Is, Who Does It, And Why*. Counselling Resource. Retrieved May 9, 2023, from <https://counsellingresource.com/features/2011/11/08/gaslighting/>.
- Sleziak, T., (2013). The Role of Confucianism in Contemporary South Korean Society. *Rocznik Orientalistyczny*, 27-46.
- Steinem, G., (1969). After Black Power, Women's Liberation. *New York Magazine*, 8-10. <https://jwa.org/sites/default/files/jwa067a.pdf>
- Thomas, L., (2018). "Gaslight and gaslighting". *The Lancet. Psychiatry*. 5 (2): 117–118. doi:10.1016/S2215-0366(18)30024-5. PMID 29413137. Retrieved May 9, 2023
- Woolf, V., (2016). *A Room of One's Own and Three Guineas*. Vintage Classics.

EXTENDED ABSTRACT

South Korean author Cho Nam-Joo's work *Kim Jiyoung, Born 1982* was first released in 2016. The book attracted a lot of interest and generated discussions regarding women's rights and disparities between genders in South Korea. Kim Jiyoung, the main character, embodies the hardships of numerous Korean women. She is a typical woman who manages the obstacles and demands placed on her because of her gender. In the narrative, she is depicted from birth to adulthood, with many examples of sexism, inequality, misogyny, and institutional discrimination being highlighted.

Kim Jiyoung, Born 1982 explores the constraints women face in Korean society, including gender inequality in the job, the pay gap, the unfair distribution of domestic duties, and social expectations towards marriage and parenthood. The novel illuminates the common occurrences that fuel the systematic discrimination experienced by women in patriarchal societies through the narrative of Jiyoung. The representation of the "everywoman" encounter in the story received appreciation, and this generated a wider conversation about gender discrimination in South Korea. It promoted discussions about the need for change and gender equality in different facets of society and served to highlight the ongoing fight for women's rights.

Reducing the title to the name of a single woman, Kim Jiyoung, represents that the story is not unique, but rather each group of women facing the same challenges. Kim Jiyoung's experiences become a reflection of the shared struggles endured by many women within a patriarchal framework. By highlighting the universality of the subject matter, this narrative device ignites empathy and understanding among readers, fostering a collective recognition of the systemic nature of oppression faced by women.

ARAPÇA VE TÜRKÇEDE “KIRMIZI RENK” DEYİMLERİ

IDIOMS OF "RED COLOR" IN ARABIC AND TURKISH

Ökkeş HENGİL¹

Research Asistant, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Arabic Language and Literature, Ankara, Turkey
ORCID: 0000-0002-5256-1358

Erdinç DOĞRU²

Associate Professor, Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Foreign Languages Education, Division of Arabic Language Education
ORCID: 0000-0002-1601-8008

Sorumlu yazarlar/ Corresponding authors:

Ökkeş HENGİL, Research Asistant, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Arabic Language and Literature, Ankara, Turkey
Email: okkes.hengil@hbv.edu.tr
Erdinç DOĞRU, Associate Professor, Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Foreign Languages Education, Division of Arabic Language Education
Email: derdinc@gazi.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:
26.05.2023

Kabul Tarihi/ Accepted:
20.06.2023

Anahtar Kelimeler: Arapça Deyimler, Türkçe Deyimler, Kırmızı Renk, Renk Deyimleri, Kırmızı Renk Deyimleri

Key Words:

Arabic Idioms, Turkish Idioms, Red, Color Idioms, Red Color Idioms

Kaynak gösterme/Citation:

Hengil, Ökkeş ve Doğru, Erdinç (2023). “Arapça ve Türkçede “Kırmızı Renk” Deyimleri”. *World Language Studies (WLS)*, 3 (1): 35-45

Özet

Bir dil varlığı olarak renk olgusunun tarihi, çok eskilere dayanmaktadır. Renk olgusu sadece estetik, moda veya sanat dallarında değil hayatın hemen her alanında başat rol oynamaktadır. Her bir renk, ait olduğu nesneye dair farklı algıların oluşmasında etkili olmaktadır. Zihinde bir nesneye karşı oluşan algı ise dili etkilemekte, buna bağlı olarak dil de algıyı etkilemektedir. Dil, sosyal bir varlık olan insanın iletişimde bulunması için vazgeçilmez bir unsurdur. Dilin öğelerinden biri de somut ve soyut maddeleri nitelemeye yarayan renklerdir. Renkler içerisinde kırmızı renk adı, ilk ayırt edilen renk adlarından biri olarak varsayılmaktadır. Doğada kırmızı renkte var olan nesnelere, hemen her coğrafyada benzer olması sebebiyle bu rengin dillerin çoğunda uyandırdığı etki, nitelediği nesneye kattığı sıfat benzeşmektedir. Ancak bu benzeşmenin kültür, din, dil, coğrafya vb. unsurlara bağlı olarak farklılaştığı örnekler de bulunmaktadır. Deyimler, bu unsurların başında gelmektedir. Kültürün doğrudan dile yansımaları olarak görülen deyimlerde renk adları büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışmada Arapça ve Türkçede kırmızı renk adıyla kurulan deyimler karşıtsal çözümleme yöntemiyle incelenmiştir. Bu yöntem, iki dil arasında ses, biçim, anlam vb. alanlarda dilleri karşılaştırmayı hedefler. Bulgular, Türkçe ve Arapça deyim sözlüklerinden elde edilmiştir. Bulguların incelenmesi sonucu elde edilen sonuçlara göre Arapça ve Türkçede kırmızı renk adıyla kurulan deyimlerin çoğunlukla benzer unsurlar içerdiği görülmektedir.

Abstract

The history of color as a linguistic entity dates back to ancient times. The phenomenon of color plays a dominant role not only in aesthetics, fashion or art, but also in almost every aspect of life. Each color is effective in the formation of different perceptions of the object to which it belongs. The perception of an object in the mind affects language, and accordingly, language affects perception. Language is an indispensable element for human beings, who are social beings, to communicate. One of the elements of language is color, which is used to describe concrete and discrete substances. Among the colors, the color name red is assumed to be one of the first distinguished color names. Since the objects that exist in red in nature are similar in almost every geography, the effect that this color evokes in most languages and the adjective it adds to the object it describes are similar. However, there are also examples where this similarity differs depending on factors such as culture, religion, language, geography, etc. Idioms are one of these elements. Color names are of great importance in idioms, which are seen as a direct reflection of culture in language. In this study, idioms formed with the name of the color red in Arabic and Turkish were examined with the method of contrastive analysis. This method aims to compare languages in terms of sound, form, meaning, etc. between two languages. The findings were obtained from Turkish and Arabic idiom dictionaries. According to the results obtained as a result of the examination of the findings, it is seen that the idioms formed with the name of the color red in Arabic and Turkish mostly contain similar elements.

GİRİŞ

Bir dilin en önemli kültür hazinelerinden biri sayılan deyimler, yaşayan dilden beslenmektedir. Dili etkileyen tüm unsurların aynı şekilde deyimleri de etkilediği varsayılmaktadır. Deyimlere dair yapılan tanımlamalara bakıldığında dili etkileyen söz konusu unsurların varlığı dikkat çekmektedir. Aksan'a göre (2003, s. 31) *“bir dili konuşan toplumun dünya görüşü, yaşam biçimi, çevre koşulları, gelenek, görenek ve inançları, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası maddî ve manevî kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli söz öbeklerine”* deyim denir. Yukarıda yer alan tanıma bakıldığında deyimlerin beslendiği kaynaklar arasında; toplumun dünya ile kurduğu ilişki, bu ilişkiye bağlı olarak yaşadıkları yaşam, bu yaşamın sürdürüldüğü çevre, bu çevredeki insanların atalarından miras aldıkları âdetler ve inanışlar, toplumun eğlence anlayışları, korku unsurları, değer yargıları vb. sayılabilir.

Arapça ve Türkçede deyimler aracılığıyla önceki nesillerin sonraki nesillere tecrübe, kültür ve bilgi birikimlerini aktardıkları düşünülmektedir. Deyimlerin bu görevleri yerine getirirken dilbilim, halkbilim, antropoloji ve daha pek çok alanın uzmanına milletlerin yaşayış biçimleri, inanış biçimleri ve düşünüş biçimleri hakkında fikirler verdiği varsayılmaktadır.

Türkçede ve Türk kültüründe deyimlerin büyük bir yeri vardır. Türklerin en eski yazılı kaynaklarına, belgelerine veya eserlerine bakıldığında deyimleri görmek mümkündür. Her dilin kendi içinde barındırdığı deyimleri şekillendirdiği düşünülürse Türkçede deyimlerin Türklerin tarih boyunca inandıkları dinden, yaşadıkları coğrafyadan ve komşu oldukları milletlerden etkilenmeleri olağan görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında Türkçe deyimlerde Şamanizm ve İslâmiyet öğelerinin; Çin, Fars, Arap, Rum milletlerinin etkilerini görmenin şaşırtıcı olmayacağı açıktır.

Sözlü kültürünün asırlar öncesine dayandığı varsayılan Arap dilinde hikmet, nasihat, tavsiye aktarımı vb. amaçlarla kullanılan kültür öğelerinin var olduğu ve deyimlerin de Arapçadaki bu sözlü kültür unsurlarının başında geldiği bilinmektedir. Deyimlerin çarpıcı, vurucu ve etkileyici bir dille bir duruma dair yorum yapması veya yaşanılan durumu betimlemesi ve özetlemesi Arapların deyimlerinde sık görülen durumlardandır (Doğru, 2021, s. 29). Deyimlerin etkisi, dayandığı olay veya hikâyenin büyüklüğü, önemi ve kültür alanı içindeki yerine göre değişmektedir. Bir diğer deyişle toplumu derinden etkileyen, toplum nezdinde büyük karşılığı olan olay veya durumlardan doğan deyimlerin, konuşmada etkiyi artırması sayesinde sıkça kullanıldıkları görülmektedir. Atasözleri ile deyimler arasında

kullanım sıklığı bakımından bir karşılaştırma yapılacak olursa atasözlerine kıyasla deyimlerin hem sözlü hem de yazılı metinlerde daha sık bir şekilde kullanıldığı hemen göze çarpar. Bu açıdan bakıldığında deyimlerin, atasözlerine göre dilde daha fazla bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür.

Dilin yaşayan bir varlık olduğu fikri herkesçe bilinmektedir. Buna bağlı olarak dilin bir parçası olan deyimlerin de yaşayan, değişen, gelişen bir unsur olması beklenmektedir. Dolayısıyla değişen dünyaya bağlı olarak dil değişmekte ve bu durum deyimlere de sirayet etmektedir. Bunun bir sonucu olarak bir zamanlar insanlar tarafından kullanılan birtakım deyimler, zamanla unutulmaya; gün geçtikçe yeni deyimlerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Unutulmaya yüz tutan deyimlere örnek olarak Aksoy (1988, s. 512) “dudu dilli”, “gonca ağızlı”, “gaflet uykusu”, “gönül kuşu”, “kudretten sürmeli” gibi eskiden yaygın olarak kullanılan ama günümüzde artık kullanımdan düşmüş ya da düşmekte olan bazı örnekler vermektedir. Buna mukabil modern dönemde gün yüzüne çıkan pek çok deyim de bulunmaktadır. Bu tür deyimlere örnek olarak Türkçenin modern döneminde kullanılmaya başlayan “tribünlere oynamak”, “şer ekseni”, “taş fırın erkeği”, “layt erkek”, “köşeyi dönmek”, “yolsuzluk yapmak”, “altın vuruş” (aşırı dozda eroin enjekte ederek intihar etmek) gibi yeni yeni deyimleşen dil birliklerine de rastlanmaktadır.

Günlük hayattaki her nesnenin deyimlerde kullanılabileceği bilinmektedir. Diğer bir deyişle deyimlerin hangi kaynaktan besleneceğine dair bir sınır bulunmamaktadır (Hengil, 2021, s. 139). Renkler, fiziksel bakış açısına göre yapılan pek çok tanıma bakıldığında ışığın cisimlere çarptıktan sonra insan gözünde bıraktığı algı olarak tanımlanmaktadır. Ancak renkler, sadece fiziksel değil psikolojik, sosyolojik, fizyolojik ve kültürel açılardan da incelenmesi gereken en önemli folklorik unsurlardan biridir. Renklerin tarihinin, insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülürse kültür içindeki yadsınamaz konumlarını görmek mümkün olacaktır. Deyimler ve renklerin, kültürün ayrılmaz parçaları sayılmalarından hareketle renk adlarıyla oluşturulmuş deyimlerin, kültürü doğrudan veya dolaylı olarak yansıtan öğelerden biri olduğu düşünülmektedir. Renklerin veya renk adlarının kullanıldığı deyimler, milletlerin söz konusu renklere hangi duygu ve düşünceleri atfettiğini ortaya koymaktadır. Renklerin fiziksel, psikolojik, sosyolojik, fizyolojik ve kültürel arka planlarının, renklere atfedilen önemi belirlediği düşünülmektedir. Dolayısıyla benzer arka planlara sahip dillerin benzer renk deyimleri ortaya koymaları beklenmektedir. Bunun yanı sıra yukarıda bahsi geçen etkenlere ya da farklı etkenlere bağlı olarak söz konusu deyimlerde farklılıklar bulunması da doğal karşılanmaktadır.

YÖNTEM

Arapça ve Türkçe uzun yıllar neredeyse iç içe yaşamıştır. Bu yaşantı sonucu birbirlerinden etkilendikleri varsayılmaktadır (Özcan ve Dağbaşı, 2022, s. 68). Bu iki dilin deyimlerinin renkler üzerinden alışverişlerde bulunduğu düşünülmektedir. Tıpkı günlük hayatta olduğu gibi dilde de renklerin kullanım alanları ve sıklıkları bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Kırmızı rengin, üç ana renkten biri olması ve insanlığın renk algılamalarında başta gelen renklerden biri kabul edilmesi sebebiyle bu rengin kullanıldığı deyimlerin incelenmesinde anlamlı veriler elde edileceği düşünülmüştür. Arapça ve Türkçede sözlük anlamları veya deyimsel anlamları benzerlik gösteren kırmızı renk adıyla oluşturulan deyimler karşıtsal analiz yöntemiyle incelenmiştir. Karşıtsal analiz, iki dildeki herhangi bir yapıyı veya ögeyi detaylı bir şekilde karşılaştırarak yapılmaktadır. Bu karşılaştırma sonucunda iki dil arasındaki incelenen ögeler bağlamında benzer ve farklı yönler ortaya konacaktır (İşler, 2002, s. 100).

Çalışmanın hedefi, Arapça ve Türkçede sözlük anlamları veya deyimsel anlamları benzerlik gösteren kırmızı renk deyimlerinin söz konusu beraberlikten yararlanıp yararlanmadığına bakılarak bu iki dilin kırmızı renk deyimleri arasındaki benzerlikler ve farklılıkların analiz edilerek söz konusu iki dilin renk deyimleri bağlamında kültürlerine dair bir çıkarıma ulaşmaktır. Çalışmada incelenen Türkçe deyimler, *TDK Güncel Sözlük*, Ömer Asım Aksoy'a ait *Deyimler Sözlüğü*, Hatice Eminoglu'na ait *Türkçede Renkler Sözlüğü* ve İbrahim Özay & Emrullah İşler'e ait *Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlük* adlı kaynaklardan elde edilmiştir. Arapça deyimler Vefâ Kâmil Fâyid'e ait *Mû'cemu't-te'âbîri'l-istilâhiyye fi'l-'arabîyyeti'l-mu'âsira*, Muhammed Muhammed Dâvûd'a ait *El-mu'cemu'l-mevsûi' li't-ta'bîri'l-istilâhî fi'l- a'rabîyye* ve *Mu'cemu't-ta'bîri'l-istilâhî fi'l- a'rabîyyeti'l-mu'âsira* adlı kaynaklardan elde edilmiştir. Elde edilen Arapça ve Türkçe kırmızı renk deyimlerinden sözlük anlamları veya deyimsel anlamları benzer olan deyimler karşılaştırmalı olarak incelenmiş, benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur

BULGULAR VE TARTIŞMA

	Arapça Deyim	Türkçe Deyim
Deyim	تجاوز الخطوط الحمراء (Fâyid, 2007: 153)	Kırmızı çizgiyi aşmak (TDK Güncel Sözlük)
Sözlük Anlamı	Kırmızı çizgileri geçti.	
Deyimsel Anlam Çerçevesi	Belli bir konuda taraflar arasında kabul edilebilir son noktayı geçmek.	Belli bir konuda taraflar arasında kabul edilebilir son noktayı geçmek.

Örnek Cümle (Çevirisi)	لم يكن يعلم أنه باتصاله بها يتجاوز الخطوط الحمراء (Onunla iletişime geçmesinin kırmızı çizgiyi aşmak anlamına geldiğini bilmiyordu.)	Kuzey Kore, ABD ve müttefiklerinin kırmızı çizgiyi aştığını açıkladı (Fâyid, 2007, s. 153).
-------------------------------	---	---

Karşıtsal Analiz: Arapça deyimın sözlük anlamı “kırmızı çizgileri geçti” şeklinde iken deyimsel anlam çerçevesi bir konuda kabul edilebilir sınırı geçmek” olarak gelmektedir. Bu yönüyle Arapçadaki bu deyim, Türkçedeki karşılığıyla hem sözlük hem deyimsel anlam olarak benzerlik taşımaktadır. Anlamı değiştirmeyecek küçük bir fark olarak Arapça deyimdeki “çizgi” ögesi “çizgiler” şeklinde çoğul kullanılırken, Türkçe deyimdeki ögenin tekil kullanıldığı görülmektedir. Her iki dildeki deyimlerde kırmızı rengin tehlike ifade eden yönü kullanılmaktadır. Ayrıca uluslararası iş güvenliği levhalarında da kırmızı renk, en üst düzey güvenlik uyarıcısı olarak kabul edilmektedir. (Ağarı, 2019, s. 35). Buradan hareketle kırmızı çizgiyi aşmak, güvenli olmayan bölgeye girmek, yani kabul edilebilirlik sınırını aşmak anlamına gelmektedir.

	Arapça Deyim	Türkçe Deyim
Deyim	احمر وجهه (Dâvûd vd., 2014: 326)	Yüzü kızarmak, Kıpkırmızı kesilmek (TDK Güncel Sözlük)
Sözlük Anlamı	Yüzü kızardı.	
Deyimsel Anlam Çerçevesi	Yüz herhangi bir sebepten çok kızarmak	Yüz herhangi bir sebepten çok kızarmak
Örnek Cümle (Çevirisi)	كان وجه المريض قد احمر عندما تحدث مع الممرضة (Hasta, hemşireyle konuşurken yüzü kıpkırmızı kesilmişti.)	Orhan’ın esmer yüzü, utancından kıpkırmızı kesilmişti (Dâvûd vd., 2014, s. 326).

Karşıtsal Analiz: Sözlük anlamı “yüzü kızardı” olarak karşılanan Arapça deyimın, deyimsel anlamı “yüzü herhangi bir sebepten çok kızarmak” olarak gelmektedir. Türkçedeki “kıpkırmızı kesilmek” deyimindeki “kesilmek” eylemi “bir hâle veya duruma bürünmek, dönüşmek” mecaz anlamındadır. Türkçe deyim ile Arapçadaki deyimın hem lâfızları hem de anlamları birbirine uyum arz etmektedir. Her iki deyim de öfke, utanma vb. bir duygunun insan yüzünde somutlaşması mantığına dayanmaktadır. Bu gibi durumlarda kanın yüze akın etmesi sebebiyle yüzde oluşan kırmızılık evrensel bir olgu olduğundan deyimlerdeki lâfız ve anlam benzerliği tuhaf karşılanacak bir durum değildir.

	Arapça Deyim	Türkçe Deyim
Deyim	الأجندة الحمراء (Dâvûd vd., 2014: 357)	Kırmızı kitap (İşler ve Özey, 2015: 685)
Sözlük Anlamı	Kırmızı ajanda	
Deyimsel Anlam Çerçevesi	Acil ve kritik durum ve problemlerin yazılı olduğu resmî defter, kitap	Gizli, önemli, kritik bilgilerin yazılı olduğu resmî defter, kitap
Örnek Cümle (Çevirisi)	حدث أمر ما في خريف 2022. أدرك الديمقراطيون بوضوح أن سيطرة الجمهوريين على الكونجرس ستقوض الديمقراطية، وتعرقل الأجندة الحمراء التي وضعها بايدن (2022 yılı sonbaharında bir olay yaşandı. Demokratlar, Cumhuriyetçilerin Kongre'deki egemenliğinin demokrasiyi yerle bir edeceğini ve Biden'ın ortaya koyduğu kırmızı kitabı engelleyeceğini açıkça anladılar.)	Dün, 3 saat süren MGK toplantısında "Kırmızı Kitap" olarak bilinen Millî Güvenlik Siyaset Belgesi güncellendi. Millî güvenliğe yönelik tehditlerin yer aldığı belgedeki değişikliklerin, ilerleyen yıllarda izlenecek politikalar için yol gösterici olduğu düşünülmektedir (https://cuq.in/dgCe).

Karşıtsal Analiz: Sözlük anlamı "kırmızı ajanda" olarak karşılanan Arapça deyim, deyimsel anlam çerçevesi "acil ve kritik durum ve problemlerin yazılı olduğu resmî defter, kitap" olarak gelmektedir. Türkçe deyim Arapça deyim, deyimsel anlam olarak benzerlik gösterse de sözlük anlamı olarak ince bir fark barındırmaktadır. Türkçe deyimde kırmızı renkle nitelenen nesne "kitap"tır. Bu durum Arapça deyimdeki "ajanda" nesnesiyle kritik bir fark barındırmasa da ajanda kelimesinin kullanıldığı bağlamlar "sırlı" ve "gizemli" anlamlara daha yakındır. Örneğin "gizli ajandası olmak" şeklinde kullanılan deyimsel ifade "bir kişinin bir konu hakkında herkesten gizlediği planları bulunmak" anlamına gelmektedir. Öte yandan bu deyimde de kırmızı rengin içerdiği "tehlike hâli ve güvenli olmayan alan" anlamları devreye girmiş görünmektedir. Zira acil ve kritik durumlar, önemine binaen çok az sayıdaki insan dışında hiç kimsenin müdahalede bulunmasına izin verilmeyecek yasaklı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

	Arapça Deyim	Türkçe Deyim
Deyim	فرش له البساط الأحمر (Dâvûd vd., 2014: 1116)	Kırmızı halı sermek (TDK Güncel Sözlük)
Sözlük Anlamı	Onun için kırmızı halı serdi.	
Deyimsel Anlam Çerçevesi	Önemli sayılan kişilere saygı gösterildiğini belli eden şekilde karşılama bulunmak	Önemli sayılan kişilere saygı gösterildiğini belli eden şekilde karşılama bulunmak

Örnek Cümle (Çevirisi)	رَحَّبَ الْجَمُورُ بِاللَّاعِبِ الَّذِي حَقَّقَ الْبَطُولَةَ وَفَرَّشُوا لَهُ الْبِسَاطَ الْأَحْمَرَ (Taraftarlar, şampiyon olan oyuncuyu karşıladı ve onun için kırmızı halı serdi.)	Fransız işçiler, İngiltere Kralı'nı karşılarken saygılarını göstermek için kırmızı halı serdiler (Dâvûd vd., 2014, s. 1116).
-------------------------------	--	--

Karşıtsal analiz: Sözlük anlamı “onun için kırmızı halı serdi” anlamına gelen Arapça deyim, deyimsel anlamı “önemli sayılan kişilere saygı gösterildiğini belli eden şekilde karşılamada bulunmak” şeklinde açıklanabilir. Türkçe deyim, Arapça deyimle hem sözlük anlamı hem deyimsel anlam olarak benzerlik göstermektedir. Genellikle merasim, tören ve protokol karşılamaları gibi durumlarda kırmızı halı serilmektedir. Söz konusu halıyla misafir tarafa verilen önem gösterilmektedir. Kırmızı rengin, önem ve ciddiyeti temsil etmesinin bu deyim in oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

	Arapça Deyim	Türkçe Deyim
Deyim	احمرت الحدق (Halîl, 2006: 447)	Gözlerini kan bürümek (TDK Güncel Sözlük; Çelik, 2017: 77)
Sözlük Anlamı	Gözbebekleri kızardı	
Deyimsel Anlam Çerçevesi	Çok öfkeli, kinli olmak; her kötülüğü yapacak hâle gelmek	Çok öfkeli, kinli olmak; her kötülüğü yapacak hâle gelmek
Örnek Cümle (Çevirisi)	احمرت حدق الطرفين المقاتلين في اليمن لذلك بدأ القتال يشتد في الأيام الأخيرة. (Yemen’de çarpışan tarafların gözlerini kan bürüdü. Bu yüzden son günlerde savaş şiddetlenmeye başladı.)	Bir adamın gözlerini kan bürümesin, ondan her türlü belâ beklenebilir (Halîl, 2006, s. 447).

Karşıtsal analiz: Sözlük anlamı “gözbebekleri kızardı” olarak gelen Arapça deyim in deyimsel anlamı “Çok öfkeli, kinli olmak; her kötülüğü yapacak hâle gelmek” olarak karşılanmaktadır. Arapçadaki bu deyim, öfke duygusunun göz organında somutlaştırılması olgusuna dayanmaktadır. Türkçedeki deyimde de aynı durum söz konusudur. Fakat Arapça ve Türkçe deyimlerdeki sözcük kullanımında farklılık olması sebebiyle Türkçe deyim in oluşturduğu duygu değerinin daha şiddetli olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü Türkçe deyimde “kan” sözcüğü doğrudan doğruya dile getirilmişken Arapça deyimde kan sözcüğü yerine kanı sembolize eden kırmızı renk adından türetilmiş bir fiil “احمر / kızardı” kullanılmıştır. Bu da ifadedeki sertliği nispeten yumuşatmış görünmektedir.

SONUÇ

İnsanlığın iletişim aracı olan dil, yaşayan canlı bir organizmadır ve her canlı organizma gibi çevreden etkilenmektedir. Dilin yaşadığı çevre, dolayısıyla insanın yaşadığı çevre renklerle doludur. Renksiz bir dünya veya çevrenin hayal edilemeyeceği düşünülmektedir. Renkler, insanın etrafında böylesine doluyken dilde renklere rastlamamak mümkün değildir. Bu bağlamda renklerin deyimlerde tezahür etmesi doğal sayılmaktadır. Bu durum aynı zamanda dil ve düşünce arasındaki etkileşimin de doğal bir tezahürü olarak görülebilir. Renk adı içeren deyimler dilin önemli bir parçasıdır. Her dilde rastlanan renk adı içeren deyimlerin Türkçe ve Arapça gibi yıllarca bir arada yaşayan iki dilde incelenmesi önemli görülmektedir. Bu çalışmada, karşıtsal analiz yöntemiyle iki dildeki renk adı içeren deyimlerin ortaklık ve farklılık arz eden yönleri incelenmiştir. Karşıtsal analiz yöntemiyle iki dil arasında bu dillerin herhangi bir ögesi üzerinden inceleme yapılabilmektedir. Bunun sonucunda incelenen ögeler bağlamında iki dilin benzerlik ve farklılıkları tespit edilmektedir. Elde edilen bulgular ise dil öğretimi, kültür öğretimi ve kültürel mukayese vb. alanlarda yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Kırmızı renk adı içeren Arapça ve Türkçe deyimlerin incelendiği bu çalışmada her biri benzer durumları niteleyen Arapça ve Türkçe beşer adet kırmızı renk deyimini ele alınmıştır. Söz konusu renk deyimleri, deyim sözlüklerinden elde edilmiştir. Karşıtsal analiz yapılmadan önce deyimlerin sözlük anlamları ve deyimsel anlamları verilmiş, buna ek olarak Arapça ve Türkçe birer örnek cümle verilerek kullanım şekilleri açıklanmıştır.

Çalışmaya konu olan Arapça ve Türkçe deyimlerin karşıtsal analizinden elde edilen bulgulara göre kırmızı rengin, çoğunlukla ortak ögeler için kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Her iki dilde de kırmızı renk, tehlikeli bir durum, olay, olgu veya nesneyi nitelemek için kullanılmaktadır. Aynı zamanda kırmızı rengi, göz organının kırmızılaşması olgusuyla somutlaştırma yapılarak öfkenin sembolü olarak betimlenmektedir. Ayrıca önemli, kritik, aciliyet ve gizlilik bildiren olay veya olguların kırmızı renk adıyla nitelendiği görülmektedir. Bunlara ek olarak önemli kişi veya kişileri kırmızı renk içeren nesnelere kullanarak misafir etmenin bir saygı unsuru olarak kullanılmasına rastlanılmıştır. Tüm bunlara bakıldığında Arapça ve Türkçe ortak anlam alanına giren deyimlerde kırmızı renk adının benzer sembolleri ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun oluşmasında, kırmızı renge ve kırmızı renk adına yüklenen evrensel değerlerin yanı sıra her iki milletin uzun yıllar ortak coğrafyalarda yaşaması, aynı dinî inanişe mensup olması vb. nedenlerin de etkili olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağarı, G. (2019). İş güvenliği ile ilgili bilgilendirme profillerinin incelenmesi: Kütahya Porselen örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksoy, Ö. A. (2020). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II*. İstanbul: İnkılâp.
- Çelik, Y. (2017). Türkiye Türkçesinde duyu organlarıyla kurulan deyimler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10(50). 72-79.
- Dâvûd, M. M. (2003). *Mu'cemu't- ta'bîri'l-istilâhî fi'l- a'rabîyyeti'l-muâ'sira*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Dâvûd, M. M., vd. (2014). *El-mu'cemu'l- mevsûi' li't-ta'bîri'l- istilâhî fi'l- a'rabîyye*. Kahire. Dâr Ğarîb.
- Doğru, E. (2021). *Dilin derin devleti deyimler*. İstanbul: Akdem.
- Fâyid, V. K. (2007). *Mû'cemu't-te'âbîri'l-istilâhiyye fi'l- 'arabiyyeti'l-mu'âsira*. Kahire: Câmi'atu'l-Kâhira.
- Hengil, Ö. (2022). İçinde el uzvu geçen Arapça deyimlerin karşıtsal analizi. *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 4(1),137-159.
- İşler, E. (2002). Arapça ve Türkçede ortaçlar -karşıtsal çözümleme-. *Nüsha*. (2)7. 99-109.
- Özcan, M. ve Dağbaşı G. (2022). Kültür ve Turizm bakanlığı TEDA projesi kapsamında Türkçeden Arapçaya yapılan edebi çevirilere dair bir inceleme. *Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS)*, 5(1), 69- 78.

EXTENDED ABSTRACT

Language is the primary medium of communication for human beings. Every object in life is naturally included in language. For this reason, the scope of language is quite wide. The place of colors in language, whose history goes back quite far, is undeniable. Through the study of colors, it is possible to obtain meaningful results about language and the culture to which language belongs. Even though each color is physically the same everywhere in the world, there are differences in the context of cultures and languages. These differences reveal data about the language and the culture of the nation using the language. For these reasons, it would be correct to say that colors have an important place in language and culture. Idioms are one of the elements that best reflect the cultural elements of a language. Idioms, which contain the religious views, customs and traditions, traditions and customs, etc. of the nation speaking a language, are considered to be a reflection of culture with this feature. It is possible to find important codes about language and culture in idioms. In this context, idioms fall within the field of study of folklore as well as linguistics. Colors have an important place in Arabic and Turkish. The meanings attributed to colors, which are generally seen in Eastern societies, are also seen in these two languages. However, these two languages still have distinctive differences in terms of colors. Similarly, the same can be said about idioms. In Arabic and Turkish, idioms are important elements reflecting culture. Therefore, idioms containing color names are an important field of study both in terms of containing colors and benefiting from the cultural feature of idioms.

This study aims to make inferences about these two languages and cultures by examining idioms containing the color red in Arabic and Turkish with the method of contrastive analysis. It is thought that these inferences will contribute to the teaching of culture, which is accepted as a part or complement of language teaching. In this context, Arabic and Turkish idiom dictionaries were scanned and idioms containing the color red were collected. Among the collected Arabic and Turkish idioms, those expressing similar feelings, thoughts and situations were matched in order to be able to examine them crosswise. Then, these five idioms were analyzed and the points of similarity and difference were identified and explanations were provided for the reasons for these points. Syntactic, semantic, cultural and universal criteria were considered during the analysis. According to the findings of the study, in Arabic, red is used to describe concepts such as crossing the line, shame, anger, emergency and respect. In Turkish, on the other hand, red is used to characterize images such as crossing the border, anger, shame, secret situation and respect. Accordingly, when we look at the elements used by red in Arabic and Turkish to provide the meaning of "crossing the border", we see a commonality.

Then, it is noteworthy that the elements used for "shame" are also similar. Then, there is a difference in the elements used for "emergency or secret situation". Afterwards, it was observed that the element of "respect", which Arabic and Turkish express with the color red, was used with similar elements. Finally, the similarity of the images expressing the element of "anger" also draws attention. In conclusion, in the analysis of the idioms that contain the name of the color red in Arabic and Turkish and have the same or similar meanings, it is seen that four out of five idioms are similar in both syntax and semantics. Based on this, it can be inferred that Arabic and Turkish cultures have common feelings and thoughts about the color red.

ANTI-HEROES OF POST-WAR FICTION: A COMPARATIVE ANALYSIS OF *HUZUR* AND *LOOK BACK IN ANGER*

SAVAŞ SONRASI KURGUNUN ANTI-KAHRAMANLARI: *HUZUR* VE *LOOK BACK IN ANGER* ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Senem ÜSTÜN KAYA

Associate Professor, Başkent
University, Faculty of Education,
Department of Foreign Languages
Education, Program of ELT,
Ankara, Turkey
ORCID: 0000-0001-6537-9769

Sorumlu yazar/ Corresponding author:

Senem ÜSTÜN KAYA,
Associate Professor, Başkent
University, Faculty of Education,
Department of Foreign Languages
Education, Program of ELT,
Ankara, Turkey
Email: sustunkaya@baskent.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

21.02.2023

Kabul Tarihi/ Accepted:

15.06.2023

Anahtar Kelimeler:

Anti-kahramanlar, Duygusal
Huzursuzluk, *Huzur*, *Look Back in
Anger*, Karşılaştırmalı Analiz,
Savaş Sonrası Travmaları

Keywords:

Anti-heroes, Emotional Distress,
Huzur, *Look Back in Anger*,
Comparative Analysis, Post-war
Traumas

Kaynak gösterme/Citation:

Üstün Kaya, Senem (2023). "Anti-
heroes of Post-war Fiction: A
Comparative Analysis of *Huzur* and
Look Back in Anger". *World
Language Studies (WLS)*, 3 (1): 46-
61

Özet

Çatışan ideolojilerle dolu bir dünyada, savaş ve etkileri edebiyattaki sonsuz tartışmalardan biri olmuştur. Tarihte pek çok yazar, savaş zamanlarının vatanseverliğini ve kahramanlığını yüceltip överken, 20. yüzyılda Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndan sonra aydınlar, edebi eserlerinde, savaşların çirkin yüzünü tasvir ederek yıkımlara yol açan savaşları eleştirmeye yönelmişlerdir. Modern kurguda anti-kahramanlar, geleneksel kahramanların yerini almış ve savaşların bunalımından, korkusundan ve kaygısından mustarip çarpık karakterler olarak tasvir edilmiştir. Literatürde anti-kahramanlara dayalı çeşitli analizler bulunsa da bu çalışmanın amacı, 20. yüzyıl İngiliz ve Türk edebiyatlarının seçili eserlerinde tasvir edilen savaş sonrası kahramanların kimlik bunalımlarını ve tutarsızlıklarını irdelemektir. Savaşların kişiliğin bozulması üzerindeki tahribatına daha fazla ışık tutmayı amaçlayan bu çalışma, savaş sonrası dönem kurgusunda yer alan iki başkahramanın karşılaştırmalı analizini içermektedir. Bu kapsamda, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* (1949) adlı romanındaki Mümtaz ile John Osborne'un *Look Back in Anger* (*Öfkeyle Geçmişe Bakmak*) (1956) adlı oyunundaki Jimmy karakterleri karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Farklı kültürlerde yazılmış olsa da, hem Tanpınar'ın hem de Osborne'un yapıtları, insanların ortak umutsuzluğunu, karamsarlığını, kaygısını ve bunalımını açıkça gözler önüne serer ve bu karakterlerin depresyon, çelişkili tutumlar ve geçmişe saplantılı olmak gibi duygusal sıkıntılarını yansıtır. Analizden yola çıkarak, *Huzur* ve *Look Back in Anger* eserlerindeki iki anti-kahramanının, dünya savaşlarının yıkımından mustarip bireylerin gerçek dünyadaki tüm savaş sonrası bunalımlarını hatırladığı ve yansıttığı sonucuna varmak doğru olacaktır.

Abstract

In a world full of conflicting ideologies, war and its impacts have been one of the most incessant arguments in literature. While many authors have glorified and praised patriotism and heroism of wartimes throughout history, after the First and Second World Wars in the 20th century, other authors tended to criticize wars while depicting their hideous destruction in their literary works. In modern fiction, anti-heroes replaced the traditional heroes and they are depicted as distorted characters who suffer from the depression, fear and anxiety, caused by wars. Although there are various analyses based on anti-heroes in literature, the aim of this study is to scrutinize the emotional distress and inconsistencies of post-war protagonists, portrayed in the selected works of the 20th century British and Turkish literatures. To shed more light on the impact of wars on the deformation of personality, this study involves a comparative analysis of two protagonists in post-war period fiction. Within this scope, the characters Mümtaz in Ahmet Hamdi Tanpınar's novel *Huzur* (1949) and Jimmy in John Osborne's play *Look Back in Anger* (1956) are comparatively analyzed. Although written in different cultures, both Tanpınar's and Osborne's works explicitly showcase the common despair, pessimism, anxiety and depression of people, which leads to the emotional distress, involving depression, conflicting behaviours, and obsessions with the past, of these characters. Based on the analysis, it would be proper to conclude that the two anti-heroes of *Huzur* and *Look Back in Anger* recall and mirror all the post-war traumas of individuals, suffering from the destruction of the world wars in the actual world.

INTRODUCTION

In a world full of conflicting ideologies and politics, wars have been one of the most incessant arguments both in the actual and fictive worlds. Throughout history, authors glorified and praised patriotism and heroism of wartimes. However, especially, after the First and Second World Wars in the 20th century, intellectuals tended to criticize wars by depicting their hideous destruction in their literary works. In modernist fiction, anti-heroes replaced the traditional heroes and they are depicted as distorted characters that suffer from the depression and anxiety due to wars.

The period following the First and the Second World Wars comprises decades of fundamental social changes, regarding the religious, political, and philosophical norms of civilized societies. After the First World War, in literary canon, the ideas and theories of Freud, Bergson, or Einstein emerged in the Western literature, which aimed to elaborate the alienation, pessimism and depression of people. Intellectuals began to criticize wars by creating weak, addicted, depressed, nervous, lonely, distressed and painful characters in fiction and these characters are considered to be anti-heroes. The changes in the 1950s inspired many Western authors who tended to lead the readers/audience to analytical thought and criticism of the modern norms and values of life, shaped by the global wars. As one of the leading authors of post-war British literature, John Osborne “created a stir with its contemptuous rejection of the social change in British culture” (Rabey, 2003, p. 30) with his play *Look Back in Anger* (1956).

Similarly, the modernist fiction in Turkish literature showed its first signs in the early 1940s and many authors presented the devastating impact of wars. In Turkish literature, the First World War and the Independence War were romanticized and glorified by authors with a nationalist approach (Enginün, 2012, pp. 43-441). However, wars were not questioned philosophically or morally. The Turkish author Ahmet Hamdi Tanpınar witnessed the horrors of the great wars that resulted in the collapse of the Ottoman Empire and the establishment of the Republic of Turkey and underscored the necessity of establishing peace to protect humanity from the horror and destruction. In his novel, *Huzur* (1949) through Mümtaz, Tanpınar aims to show that since wars cause distortion in the mind and soul of individuals, governments should adopt policies to prevent wars (Tanpınar, 1996, pp. 79-80). Both Osborne’s *Look Back in Anger* and Tanpınar’s *Huzur* are accepted as the pioneering examples

of anti-war narrative, which confronted the traditional attitude towards war and depicted the psychological distortion, experienced by individuals after wars.

The works of Osborne and Tanpınar resemble each other in many ways. Before pointing out the similarities between *Look Back in Anger* and *Huzur*, it would be proper to briefly summarize the texts. *Look Back in Anger* reflects the anger of a spokesman, Jimmy Porter, towards the older generations, the British attitude towards war and the political attitude of the ruling class. Married to Alison, a woman from the upper class, Jimmy lives in a modestly furnished one-room attic apartment in the Midlands of England. He works at a sweet stall with Cliff, who appears alongside the couple in all acts. On a typical dull Sunday, Jimmy is sitting on his armchair and reading the newspapers while Alison is ironing and Cliff is watching them. Jimmy protests each quote on the papers in rage and violence. Meanwhile, Helena, a friend of Alison, comes to stay with the Porters while performing a play in the local theater. However, fed up with the verbal and physical anger of Jimmy, Alison leaves the house and moves back to her family house. Several months later, the

audience is introduced to the same setting where Alison's belongings have been replaced by Helena's. The last act presents how Alison, after the loss of her baby, returns home and reconciles with Jimmy.

Huzur is a novel about a restless, depressive and weary man who witnesses the accidental death of his father during the Turkish Independence War. After he loses his father, he leaves the town with his mother, who dies afterwards. Settled with his uncle's son İhsan, Mümtaz graduates from Galatasaray High School and becomes an assistant at a university, where İhsan also teaches history. Mümtaz falls in love with Nuran, who resides separately from her husband; however, he fails to be happy due to his childhood traumas and the illness of his best friend, İhsan. The story ends while Mümtaz wanders around İstanbul hearing the news of the upcoming Second World War.

Although there are various analyses of these works, focusing on the post-war themes in literature, the aim of this study is to scrutinize the emotional distress and inconsistencies of post-war protagonists in the selected works from both British and Turkish literature in the 20th century. To shed more light on the impact of wars on the deformation of personality, this study involves a comparative analysis of two protagonists in post-war fiction. Within this scope, the characters Mümtaz in Ahmet Hamdi Tanpınar's novel *Huzur* and Jimmy in John Osborne's play *Look Back in Anger* are comparatively analyzed. Although writing for different cultures, both Tanpınar and Osborne explicitly narrate the common despair, pessimism, anxiety and

depression of the people due to wars in their works. Based on the analysis, it would be proper to conclude that the two anti-heroes of *Huzur* and *Look Back in Anger* recall and mirror the post-war traumas of individuals, suffering from the destruction of the world wars in the actual world.

MUMTAZ AND JIMMY AS POST-WAR ANTI-HEROES

In *Huzur* and *Look Back in Anger*, although the Second World War is not the central theme, both works reflect the impact of war on individuals through anti-hero protagonists who have war-related traumas which lead to their psychological unrest and emotional distress, involving depression, conflicting behaviours, and obsessions with the past. In *Huzur*, the First World War's impact on people and the anxiety, caused by the possibility of a second world war are narrated: "There will be war. It was staggering, and wiping its forehead... There was a silent preparation in all the stores... There will be war" (Tanpınar, 2004, p. 64)¹. In the opening part of the novel, Mümtaz tries to find a nurse for İhsan, who had taken care of him after he became an orphan. While wandering the streets of İstanbul, Mümtaz observes the signals of a possible war in the neighborhoods: soldiers stop the traffic on the streets, people talk about the black market and the war news in the newspapers. He passes through the shabby neighborhoods between "the ruined old houses" (Tanpınar, 2004, p. 62), the miserable districts, the devastated children, and the heaps of miserable and sick-faced people: "the story of a country's anxiety, fear, disappointment and insecurity" (Uysal, 2015, p. 173). In the novel, the government and its political practices are subtly criticized for their role in contributing to chaos, ultimately leading to war: "Our nation believed its intellectuals and followed their paths... and has always been deceived" (Tanpınar, 2004, p. 241). Therefore, Mümtaz becomes the spokesman of Tanpınar who portrays the Turkish nation after the War of Independence and before the Second World War.

The idea of death and the theme of war caused fear of losing, anxiety of loneliness, and despair in the young generation. All these social and historic changes are reflected through the character of Mümtaz who "grew up in the Ottoman period and entered the Republic" (Okay, 2010, p. 332) and experienced world revolutions, national crises and global wars, shaped by a chaotic climate. On the streets, everyone is talking about the possibility of an upcoming war. Not only Mümtaz but also other characters (Suad and İhsan) believe and imply that policies of the government have led to "insecurity, fear and lost hopes" (Tanpınar, 2004, p. 335). As stated

¹ This and all translations of the extracts from Tanpınar's work belong to the writer of this article.

in the novel, “the last war was not accidental either... [A]gain it shook the whole world with surprise. Everyone was afraid of each other, everyone was more or less arming against each other” (Tanpınar, 2004, p. 335). In his speech with Orhan, Mümtaz declares that “If this war breaks, there will be too much bloodshed” (Tanpınar, 2004, p. 338). Moreover, İhsan mentions the horror of a war that “will be the destruction of civilization” (Tanpınar, 2004, p. 90). As the only surviving member of his family, Mümtaz has become an agonizing person, struggling with dilemmas shaped by pain and destruction: “We will eternally kill and be killed. We will eternally be under threat” (Tanpınar, 2004, p. 91). In other words, the First World War invoked Mümtaz’s pessimism and emotional distress.

In addition to the possibility of a second war, Mümtaz’s traumas about the First World War also contribute to his psychological unrest and emotional distress because he is a paralyzed character. In *Huzur*, Tanpınar used an anti-war narrative by associating war with violence, turmoil, horror, disaster, total slaughter, ruthlessness, mindlessness, chaos, alienation from human values and the complete annihilation of modern contemporary civilization. The novel indicates the fear of a war in society: “Everyone was joyless. Everyone was thinking about the future, the great apocalypse” (Tanpınar, 2004, p. 21). Internal and external conflicts of Mümtaz deepen the messages of Tanpınar: that wars create psychologically, mentally and emotionally distorted individuals.

Similarly, in John Osborne’s play, *Look Back in Anger*, war is also in the background of narration. Before the Second World War, Britain was in a period of strength and wealth, but after the war, the British Empire lost its military power and the nation “was emerging from doldrums and lassitude of the early 50s...” (Rosenthal, 1996, p. 41). The period following the Second World War comprised political and social problems in a civilized society: unemployment, class conflict, and corruption of institutions. Although the Labor government of 1945-51 brought “a new kind of consensus, a social democracy based on a mixed economy and a welfare state” (Morgan, 1993, p. 634) that improved the living standards of economically disadvantaged people, these policies were not sufficient to eradicate poverty and the class conflict, which intensified after the Labor government fell out of power. During this period, the British Empire began to lose not only economic but also political power as evidenced by the incidents such as the Suez Canal Crisis (1956) which “had an obvious effect on British conservative self-esteem” (Rabey, 2003, p. 29). The shifts in the class system, economic instability and political conditions of the 1950s inspired John Osborne and other writers of the time.

Osborne expresses his contempt and distrust for the British ruling class and institutions of the post-war British society through an angry young man, Jimmy Porter, who becomes the mouthpiece of the younger generation: “Obviously, he [Jimmy] is not an ideal character. He suffers, is frustrated and makes terribly wrong choices – as the last scene makes clear, even for those who imagine that his blasphemy against life when he hopes that Alison ‘will have a baby and that it will die’ is a mere expression of John Osborne’s sense of values” (Dyson, 1968, p. 25). As is implied above, Osborne presents his distaste for the new or coming generation by depicting Jimmy as an anti-hero who is frustrated, failed and mournful about the current state of his age.

Mümtaz and Jimmy are anti-heroes of anti-war texts and they recall each other in certain aspects: they are emotionally distressed, obsessed with past traumas, struggling with paradoxes and unsuccessful in life. Firstly, both protagonists are restless, nihilistic, pessimistic and depressive. They are the modern individuals of the age of chaos, marked by wars, political revolutions, and national crises. Mümtaz is distressed and restless due to certain reasons: the death of his father due to war, the fear of losing İhsan, the anxiety of loneliness, the loss of Nuran’s love and the upcoming possibility of the Second World War (Moran, 1990, p. 208). He struggles with the ideas of the fear of losing, the anxiety of loneliness, and international news headlines about the upcoming war. Although these issues seem to be personal, they are experiences indirectly related to wars, and thus, Mümtaz is a discontented man who, even in his happiest moments, is mournful and depressive.

The flashbacks in the novel explain how the death of his father and his anxiety have become “the basis of life experience” (Kaplan, 1987, p. 376) and how Mümtaz’s personality has been shaped by this traumatic war experience. Every troubled moment reminds him of his father’s death and the destruction of war:

Mümtaz’s father was accidentally killed on the night of the invasion of S... by a Greek hostile to the owner of the house they lived in, and instead of him. He was close to the fall of the city. Many families had already left the city. The man had found a means to take his wife and child that night... He came home a little later in the evening and said, “Come on”; “Let's eat something, we'll be on our way in an hour. The roads are still open.” Then they sat down to eat on a blanket spread on the ground. At that moment, the door was knocked. The maid had announced that someone was waiting for the man of the house at the door. His father had run on the assumption that there was news of the wagon he had been chasing all day until the evening. Then a gunshot, a single, dry, even voiceless sound. And the huge man,

with one hand on his stomach, almost crawled up to the top and collapsed on the floor there on the sofa. All of this didn't even take five minutes (Tanpınar, 2004, p. 23).

The death of his father traumatises him and initiated the change in his destiny changes his life dramatically: he not only lost his home and had to leave his homeland, but also, all these traumas led to contradictory emotions not only does he lose his home and have to leave his homeland, but he also experiences a whirlwind of conflicting emotions such as fear of loss, the idea of death, the guilt of surviving and a sense of alienation.

Mümtaz is a “morbid” spirit or, as Nuran puts it, “walking the dead of seven centuries in his mind” (Tanpınar, 2004, p. 201). In his inner monologues, Mümtaz questions his restlessness: “Why did this happen? Why is everyone pushing me like this? He was talking about peace. So where is my peace? Wasn't I? What am I going to do so alone?” (Tanpınar, 2004, p. 338). Mümtaz's inner struggles recall the internal anger and feud of Jimmy Porter, who blames the Church, the Monarchy, the government and the upper-class for the war. Jimmy is an abusive, violent and angry working-class man who works at a sweet stall in a market although he is a university graduate. By referring to the news from the papers, he protests the social and political disorder: “Nobody thinks. Nobody cares. No beliefs, no convictions, and no enthusiasm” (Osborne, 1983, p. 17). For Jimmy, no one in the society is aware of the consequences of war.

Jimmy bullies all the other characters in the play due to their indifference towards social problems. Since his wife, Alison is from the upper class background, serves as “an easy revenge on the class he detests” (Mander, 1968, p. 147) because she “hasn't had a thought for years” (Osborne, 1983, p. 12). Similarly, although Cliff has a working class background, he is “too ignorant” (Osborne, 1983, p. 11) and never questions life, social conditions or the system. By scorning the other characters, Jimmy implies that the tragedies occur in the society due to the ignorance and insensitivity of these people of his time.

The second similarity between Jimmy and Mümtaz is that both protagonists are obsessed with the past and are not afraid of death although they were exposed to death, loneliness and pain in their childhood. Mümtaz, for instance, watched his father's death when he was ten. Mümtaz has no hope for the future or no desire to enjoy the present because he is stuck in the past. That's why, when Nuran leaves him, Mümtaz remembers his father's death and states that “I am not afraid of death. I have lived so close to death... and I have no reason to be afraid of it” (Tanpınar, 2004, p. 64). The long monologues, reflecting the thoughts of Mümtaz,

clarify the childhood traumas via flashbacks, all of which are related to the accidental death of his father:

All of a sudden he saw his father as he was before him, and this dream brought him again to the fact that he will never see him, that he will stay away from his existence until the end, that he will never to see his voice again, never to hear his voice again, reminded him with the sharp and invincible pain of not getting in (Tanpınar, 2004, p. 28).

Like Mümtaz, who witnesses his father's death in his childhood, Jimmy shares a common experience of witnessing his father's death during his childhood, which contributes to his obsession with the past and his fearlessness towards death. The audience is informed that Jimmy looks after his father, who was wounded in the Spanish Civil War when he was ten. Consequently, he witnesses his father's death and the harsh attitude of his mother towards his father. His obsessional anger is directed towards other people, class distinctions and the post war status of his country. In other words, Jimmy faces "the despair, and the bitterness, the sweet, sickly smell of a dying man" (Osborne, 1983, p. 58). When Jimmy states that "anyone who's never watched somebody die is suffering from a pretty bad case of virginity" (Osborne, 1983, 50), he is implying a philosophical experience, which people might face and become wiser in life. This trauma turns him into an angry, helpless and wounded man:

For twelve months, I watched my father's dying when I was ten years old. He'd come back from the war in Spain, you see. And certain Godfearing gentlemen there had made such a mess of him, he didn't have long left to live. Everyone knew it even I knew it. You see I was the only one who cared. His family was embarrassed by the whole business. Embarrassed and irritated. As for my mother, all she could think about was the fact that she had allied herself to a man who seemed to be on the wrong side in all things. My mother was all for being associated with minorities, provided they were the smart, fashionable ones (Osborne, 1983, p. 57).

Jimmy is also angry with his mother who was insensitive and indifferent to his suffering father on his deathbed. Moreover, he reflects his anger towards his mother to Alison he directs his anger towards Alison, reflecting the resentment he holds towards his mother throughout the play. Jimmy uses a defence mechanism, particularly towards women, to cover his anger and despair. He is also in struggle with the females around him and develops a sense of distaste and anger towards women in general (Alison, Helena, Alison's mother, and his own mother):

Jimmy: Why, why, why, why do we let these women bleed us to death? Have you ever had a letter, and on it is franked “Please Give Your Blood Generously”? Well, the Postmaster-General does that, on behalf of all women of the world. ... No, there’s nothing to left for it, me boy, but to let yourself be butchered by the women (Osborne, 1983, p. 158).

Jimmy’s statement reflects his deep-seated resentment and struggle with the females around him, leading him to develop a sense of distaste and anger towards women. In fact, he is angry towards his own mother who was insensitive for his father and is obsessed with his childhood traumas.

Thirdly, both Osborne and Tanpinar created characters that are prone to ambiguities and paradoxes. In *Look Back in Anger*, Jimmy is abusive, snobbish, misogynist, yet, sensitive and emotional:

He is a disconcerting mixture of sincerity and cheerful malice, of tenderness and freebooting cruelty; restless, importunate, full of pride, a combination which alienates the sensitive and insensitive alike. Blistering honesty, or apparent honesty, like his, makes few friends. To many he may seem sensitive to the point of vulgarity. To others, he is simply a loudmouth. To be as vehement as he is is to be almost non-committal (Osborne, 1983, pp. 9-10).

Jimmy’s aggression, highlighted in long monologues, is interpreted as a defense mechanism: the more he hurts Alison, the more he feels vulnerable and insecure. For Wellworth (1968), Jimmy tortures himself by torturing others, thus, his act of aggression is “self-laceration” (p. 120).

The audience could presumably be surprised by the transformations of Jimmy throughout the acts. Although he insults and scorns Alison throughout the play, Jimmy expresses his love as follows: “there’s hardly a moment when I’m not-watching and wanting you. I’ve got to hit out somehow. Nearly four years of being in the same room with you, night and day, and I still can’t stop my sweat breaking out when I see you doing-something as ordinary as leaning over an ironing board” (Osborne, 1983, p. 33). His loving and compassionate attitude emerges also after his tantrums. Although he physically and verbally assaults Alison in rage, after a short while, he calms down and plays the “bear and squirrel game” with Alison: “We’ll be together in our bear’s cave, and our squirrel’s drey, and... we’ll sing songs about ourselves –about warm trees and snug caves, and lying in the sun” (Osborne, 1983, p. 96). Jimmy’s contrasting attitudes can be also exemplified through his relationship with Cliff. Although Jimmy consistently

expresses anger and verbally abuses Cliff, he assumes a caring role toward his friend, akin to that of a father figure: “What do you think you’re going to do when I’m not around to look after you?” (Osborne, 1983, p. 16). Indeed, although Jimmy is angry with Alison and Cliff, he cares about them and cannot be indifferent towards his wife and friend.

Similar to Jimmy, Mümtaz is a man, living on the edge of opposites. The childhood traumas transform Mümtaz into a dualistic individual: “Mümtaz’s temperament of combining opposites or seeing opposites and staying in between continues throughout the novel” (Şahin, 2012, p. 104). The dualism in his nature provides him imagination and awakening at the same time:

This is the fact. Mümtaz lived a life similar to the old man’s story in “One Thousand and One Nights.” On the one hand, the memory of his good days does not leave his mind; but as soon as the sun rose, the night of separation was set within him with all its torments. The young man, who lived almost in his imagination, was taking a tour of heaven and hell with him. Between these two limits, there was a somnambulistic life full of violent awakenings on the edge of the abyss. Between these two opposing moods, he would talk to the world, give lessons, listen to his students, describe what he would do, deal with the affairs of his friends, argue when he was caught, and live his own life (Tanpınar, 2004, p. 60).

Mümtaz is haunted by memories and suffers from separation, leading a tumultuous life filled with imagination and harsh reality. Due to his dualistic mind, Mümtaz can never be content or merry, even with Nuran: “This fear is moving the deepest springs in his soul” (Tanpınar, 2004, p. 161) because every night, he is afraid that it could be their last night (Tanpınar, 2004, p. 200). He is a lonely man and “when he dies, he will die alone” (Tanpınar, 2004, p. 129). As the novel proceeds, Mümtaz is left alone on the street when the upcoming Second World War is announced. Moreover, Mümtaz can never be content or merry, even with Nuran: “This fear is moving the deepest springs in his soul” (Tanpınar, 2004, p. 161) because every night, he is afraid that it could be their last night (Tanpınar, 2004, p. 200). He is a lonely man and “when he dies, he will die alone” (Tanpınar, 2004, p. 129). As the novel proceeds, Mümtaz is left alone on the street when the upcoming Second World War is announced.

Finally, Jimmy and Mümtaz are depressive, desperate and discontent because they have both failed in life. Jimmy Porter has worked as a journalist, an advertising agent, a vacuum cleaner salesman, yet, failed to become successful. That’s why, he works at a sweet stall although he is a university graduate: “Jimmy’s university... it is not even red brick, but white

tile” (Osborne, 1983, p. 42). Jimmy neither belongs to a higher class nor graduated from a prestigious university such as Oxford or Cambridge, consequently, “the upper-class style of living is a closed door to him, and he reacts to that fact with anger toward the class itself” (Orley, 1976, p. 110). In other words, he lacks money, profession and satisfaction in life and he lives in a one-room flat with his wife and friend Cliff in poverty. In *Huzur*, the fear, centered on the illness of İhsan, from the beginning to the end of the novel, appears at intervals. Mümtaz’s fears avoid him to succeed in his academic life. Throughout the end, Mümtaz fails to finish his book with İhsan and he confesses that “I am a weak person; a weakly created man” (Tanpınar, 2004, p. 321). Indeed, both Jimmy and Mümtaz are discontent about their status in life, yet, fail to improve themselves.

The main difference between Mümtaz and Jimmy is that Jimmy is angrier than Mümtaz because he experiences two wars while Mümtaz fails to cope with one. Jimmy, therefore, is angry at the British government, institutions and upper classes for failure to prevent both wars. The repetitive nature of war exacerbates his frustrations, leaving him with a sense of hopelessness about the future. Unlike Jimmy, while Mümtaz is not angry at the system, yet he experiences anxiety regarding is anxious about the possibility of another war and the fear of loss. In a state of unease, he questions: “How much can we own the things around us in this world?” (Tanpınar, 2004, p. 322) he asks. Secondly, Mümtaz turns into a miserable and helpless creature after Nuran abandons him while Jimmy reconciles with his wife, which shows that there is hope for Jimmy and the young generation, which he represents. The war-related experience, which determines all the relationships in Mümtaz’s life, prevents him from having a healthier relationship with Nuran and achieving a stable inner world. The novel *Huzur* ends as Mümtaz hallucinates and faints on the street. As he wakes up, he hears the announcement of the upcoming second world war. However, in *Look Back in Anger*, in the end, Alison returns home and the play ends as the united couple play the game of “bear and squirrel,” which is considered to be a renewal for their marriage (Quigley, 1997, p. 50). It would not be wrong incorrect to claim that the ending of *Look Back in Anger* implies a desperate situation of the couple that are bound to each other despite a hopeless marriage while Mümtaz, in *Huzur*, fails to have form any kind of attachment with the people around him.

CONCLUSION

The concept of “war” has always been a controversial issue in world literature. While throughout history, wars were glorified by authors, they are criticized and protested in modern

fiction due to the world wars. The British playwright John Osborne and the Turkish author Ahmet Hamdi Tanpınar depicted the psychologically distorted anti-heroes in post-war periods in different cultures. Tanpınar's Mümtaz in *Huzur* and Osborne's Jimmy in *Look Back in Anger* are living ghosts, as the phrase goes, because they are stuck in the past, hopeless about the future and fail to live the moment after the global wars.

Tanpınar and Osborne created anti-heroes with anti-war narratives, regarding the impacts of war on modern individuals. Mümtaz and Jimmy are depressed, pessimistic, devastated, alienated and distorted because they are obsessed with the past due to their traumas. Also, Mümtaz and Jimmy struggle with dilemmas and the contradictory thoughts and emotions in narration. Finally, both protagonists are anti-heroes because they are individuals who have failed to meet the personal or societal expectations, goals, or standards in their lives. In conclusion, in post-war literature, war occupies a central role in almost all texts, yet, only a select group of notable authors depicted the hideous and destructive impact of war on individuals. Ahmet Hamdi Tanpınar and John Osborne are accepted as exemplary intellectuals who criticize wars, government and institutions through anti-heroes that become the spokesmen of their respective eras.

REFERENCES

- Dyson, A. E. (1968). General editor's comments. In J. R. Taylor (Ed.), *Look Back in Anger: A casebook*. London: Macmillan.
- Enginün, İ. (2012). *Millî mücadele devrinin edebiyata aksi-Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları I*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (1987). *Bir şairin romanı: Huzur. Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Mander, J. (1968). *The writer and commitment*. London: Macmillan, 1968.
- Moran, B. (1990). *Bir huzursuzluğun romanı: Huzur. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I: Ahmet Mithat'tan A. H. Tanpınar'a*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Morgan, K. O. (1993). *The Oxford history of Britain*. New York: Oxford University Press.
- Okay, O. (2010). *Bir Hülya Adamının Romanı: Ahmet Hamdi Tanpınar*. İstanbul: Dergâh.
- Orley, R. (1976). *The Separated Self: Alienation as a Major Theme in the Plays of John Osborne, Arnold Wesker, and Harold Pinter, 1956-1971*. Berkeley: University of California.
- Osborne, J. (1983). *Look Back in Anger*. London: Faber and Faber.
- Parla, J. (2011). *Türk romanında yazar ve başkalaşım*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Quigley, A. E. (1997). *The personal, the political and the postmodern in Osborne's Look Back in Anger and déjavu, John Osborne: A casebook*. New York: Garland Publishing.
- Rabey, D. I. (2003.). *English drama since 1940*. London & New York: Pearson Education Limited.
- Rosenthal, A. (1996). Review: [Untitled], Reviewed Work(s): Censorship and the permissive society: British cinema and theatre 1955-1965 by Anthony Aldgate. *Film Quarterly*, 50, 40-42.
- Şahin, İ. (2012). *Haz ve günah: Bir Tanpınar yorumu*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (1996). *Yaşadığım gibi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2004). *Huzur*. İstanbul: YKY Yayınları.

Uysal, Z. (2015). Şehri yeniden yazan edebiyat: Cumhuriyet Döneminden beş İstanbul. In H. Aynur (Ed.), *İstanbul tarihi: İstanbul'da edebiyat, kültür ve sanat* (pp. 168-180). İstanbul: İBB Yayınları.

Wellwarth, G. (1968). John Osborne: 'Angry Young Man'? In J. R. Taylor (Ed.). *John Osborne Look Back in Anger*. Nashville, TN: Aurora.

EXTENDED ABSTRACT

In a world full of conflicting ideologies, war and its impacts have been one of the most notable topic in literature. Although some authors have glorified heroism during wars, after the two world wars, many authors focused on and criticized wars and their hideous destruction on human. Therefore, in modern fiction, anti-heroes replaced the traditional heroes and they are depicted as distorted characters who suffer from the depression, fear and anxiety, caused by wars. This study, therefore, aims at scrutinizing the emotional distress and inconsistencies of anti-heroes of the modern British and Turkish fiction. Within this scope, Mümtaz in Ahmet Hamdi Tanpınar's novel *Huzur* (1949) and Jimmy in John Osborne's play *Look Back in Anger* (1956) were comparatively analyzed. The study explicitly showcases the common emotional distress of two protagonists that recall and mirror all the post-war traumas of individuals, suffering from the destruction of the world wars in the actual world.

After the First World War, in the western culture, anti-heroes were used to represent the pessimism and despair of all people and in the Turkish culture, the the devastating impacts of wars led to physical, emotional and psychological distortion of individuals. Two noteworthy authors, John Osborne and Ahmet Hamdi Tanpınar possessed a critical view towards wars. Osborne's play, *Look Back in Anger* depicts the anger of Jimmy towards government, politicians and people that initiated wars while Tanpınar portrays a desperate and pessimistic Mümtaz in his novel, *Huzur*. From many perspectives, Mümtaz and Jimmy reflect similar attitudes in the works, based on war-related traumas. Both protagonists are frustrated with the governments and their political practices which have caused chaos and wars. By creating anti-heroes, Osborne and Tanpınar conveyed their messages to the readers within anti-war narratives.

The first similarity between Mümtaz and Jimmy is that both have faced the chaos after wars. Having experienced the Turkish Independence War, in *Huzur*, Mümtaz has become a pessimistic and nervous man who is anxious about the possibility of an upcoming war, the Second World War. Similarly, Jimmy is an agonizing person, struggling with psychological unrest and emotional distress. Mümtaz and Jimmy are restless, nihilistic, pessimistic and depressive and they represent the modern individuals of the age of chaos, marked by wars, political revolutions, and national crises. The second similarity between Jimmy and Mümtaz is that both protagonists are obsessed with the past and are not afraid of death although they were exposed to death, loneliness and pain in their childhood. Thirdly, both Osborne and Tanpınar created characters that are prone to ambiguities and paradoxes. In *Look Back in Anger*, Jimmy is abusive, snobbish, misogynist, yet, sensitive and emotional and in *Huzur*, Mümtaz is a man,

living on the edge of opposites. Finally, Jimmy and Mümtaz are depressive, desperate and discontent because they have both failed in life. The main difference between Mümtaz and Jimmy is that Jimmy is angrier than Mümtaz because he experiences two wars while Mümtaz fails to cope with one. To conclude, in post-war literature, war occupies a central role in almost all texts, yet, only a select group of notable authors depicted the hideous and destructive impact of war on individuals. Ahmet Hamdi Tanpınar and John Osborne are accepted as exemplary intellectuals who criticize wars, government and institutions through anti-heroes that become the spokesmen of their respective eras.

PAULO FREIRE’NİN *EZİLENLERİN PEDAGOJİSİ* ADLI KİTABINDAN

EĞİTİMİN PARADİGMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ANALYSIS OF THE PARADIGM OF EDUCATION FROM PAULO FREIRE'S

PEDAGOGY OF THE OPPRESSED

Meryem DEMİRCİ

Lecturer, Marmara University,
School of Foreign Languages, ELT
Unit, İstanbul, Turkey
ORCID: 0009-0000-9727-0020

**Sorumlu yazar/ Corresponding
author:**

Meryem DEMİRCİ
Lecturer, Marmara University,
School of Foreign Languages,
ELT Unit, İstanbul, Turkey
Email: demirci86@hotmail.com

Geliş Tarihi/Submitted:
16.05.2023

Kabul Tarihi/ Accepted:
21.06.2023

Anahtar Kelimeler:

Bankacı Eğitim Modeli,
Problem Tanımlayıcı
Eğitim Modeli, Ezenler,
Ezilenler, Özgürleşme,
İnsandışılama.

Keywords:

Banking Education Model,
Problem Posing Education
Model, Oppressors,
Oppressed, Emancipation,
Dehumanization.

Kaynak gösterme/Citation:

Demirci, Meryem (2023). “Paulo
Freire’nin *Ezilenlerin Pedagojisi*
Adlı Kitabından Eğitimin
Paradigması Üzerine Bir İnceleme”.
World Language Studies (WLS),
3 (1): 62-71

Özet

Paulo Freire, hayatı boyunca kendini eğitime adanmış, toplumda eğitim imkânlarından yararlanamayan insanlara okuma yazma öğretmek için çeşitli çalışmalar yapan yazar ve bir eğitim felsefecisidir. Freire, *Ezilenlerin Pedagojisi* kitabında da hayatında deneyimlediği olayları ve özellikle okullarda uygulanan bankacı eğitim modeli ve Freire’nin önerdiği problem tanımlayıcı eğitim modeli üzerine örnekleri ve karşılaştırmalarını vermiştir. Freire, ezberci bir eğitim modeli olan bankacı eğitim modelini reddedip bu modele alternatif olarak ortaya çıkan etkileşimin yer aldığı problem tanımlayıcı modeli destekler. Bankacı eğitim modelinde öğrenciler edilgendir ve öğretmenler aktiftir. Öğrenciler tepki vermeden ve herhangi bir itirazda bulunmadan öğretilenleri öğrenme eğilimdedirler. Öte yandan problem tanımlayıcı eğitim modelinde ise öğrenci aktiftir. Bu modelde sadece öğretmen öğretir, öğrenci öğrenir ilkesinin aksine; öğrenci de öğretir, öğretmen de öğrenir düşüncesi hâkimdir. Bu eğitim modelleriyle bağlantılı olarak eğitim faaliyetlerinde ise “Diyalogcu” ve “Diyalog Karşıtı” iki durum karşımıza çıkar. Bankacı eğitim modelinde öğrenen pasif ve “nesne” konumunda olduğu için “Diyalog Karşıtı” bir eğitim faaliyeti söz konusudur. Diğer taraftan problem tanımlayıcı modelde ise “Diyalog” eğitimde aranan bir faaliyettir ve burada öğrenen kişi “özne” konumunda ve aktiftir. Freire’ye göre etkileşimin olmadığı ortamda özgürleşmenin de mümkün olması mümkün değildir. Bu konuyla bağlantılı olarak Freire, insandışılamanın tarihten süregelen bir durum olduğunun üzerinde durur. İnsandışılama sürecinde insanlığı çalınmış olanların yanı sıra, insanlığını çalmış olanları da içine alan bir terim olarak kullanır. “İnsanlaşma mücadelesi” olarak tanımlanan bu yolculukta ezilenlerin görevi kendilerini ve aynı zamanda ezenlerini özgürleştirmektir.

Abstract

Paulo Freire, a distinguished philosopher and author in the field of education, has dedicated his entire career to the enhancement of literacy, particularly amongst those marginalized from educational opportunities. In his *Pedagogy of the Oppressed*, Freire provides comprehensive case studies and comparisons, chiefly based on his personal experiences, of two primary educational paradigms observed in scholastic environments: the banking model and the problem-posing model of education. Freire eschews the banking model of education — a paradigm entrenched in rote memorization — in favour of the problem-posing model. The former operates on the assumption that students are passive recipients of knowledge, with the educators playing an active role. Consequently, students’ educational experiences are typically characterized by the unquestioned acceptance of the imparted knowledge. In contrast, in the problem-posing model, students play an active role. This alternative model of education challenges the traditional precept that the teacher instructs while the student absorbs. Freire links these pedagogical models to the contrasting ‘Dialogic’ and ‘Anti-dialogic’ states in educational practices. The banking model, with its passive learners and teacher-centric approach, fosters an ‘Anti-dialogic’ state, with learners relegated to the role of objects rather than active participants. Conversely, the problem-posing model champions dialogue as a vital component of education, situating the learners as subjects who are active in their educational journey. Freire asserts that true liberation is unattainable in an environment devoid of meaningful interaction. In examining this notion further, he highlights that dehumanization is not a recent phenomenon but has historical roots. He employs the term ‘dehumanization’ to include not only those who have been robbed of their humanity but also those responsible for the theft. In this struggle, characterized as the ‘quest for humanization’, Freire asserts that it falls upon the oppressed to liberate both themselves and their oppressors.

EZİLENLERİN PEDAGOJİSİNDE VURGULANAN TEMEL UNSURLARIN EĞİTİMDE KULLANILAN MODELLER ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI

Freire'ye göre dönemin yaşantısında kaçınılmaz bir yapı hâkimdir ve bu da tam olarak kitaba da adını veren “baskı”dır. Geleneksel olarak “baskı” sözcüğünün fiziksel etkileri öne çıkarken, Freire, bu terimi daha geniş kapsamlı kullanır. Yazar, hem ezilenler hem de ezenlerin baskı durumunu yaşayıp derinleştirdiklerini ve bu baskının iki taraflı olarak gerek sebep gerekse sonuç olabileceğini düşünür. Kitapta ilk bölümden itibaren “ezenler” ve “ezilenler” ifadeleri her daim karşı kaşıya gelmektedir. Yazara göre ezilenlerin özgürlüğüne kavuşmaları ezenlerinin vasıtasıyla değil tamamen kendi çabalarıyla mümkün olacaktır. Freire'nin okuma yazma bilmeyen bir topluluğa okuma yazma öğretmesi ve ardından bu topluluğun kendilerini fark edebilmeleri, bu duruma bir örnek niteliğindedir. Başka bir örnek ise, kendilerini fark etmeleriyle birlikte bu topluluğun, içinde buldukları sosyal duruma eleştirel bir bakış açısı geliştirmeleridir (Freire, 2010, s. 9).

Freire, *Ezilenlerin Pedagojisi* kitabında özgün bir pedagojik dil kullanır ve özellikle öğretmenlerin öğrencileriyle etkileşim kurmaları gerektiğini savunur. Bu etkileşimin de dünyayı anlama ve anlamlandırma üzerine bir konuşmaya dayandırılması gerektiği görüşündedir. Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşimin varlığının ne denli önemli olduğu üzerine Akto & Aydın(2021); gerçekte eğitimde olması gereken, bilginin bir kişiden diğer bir kişiye aktarımı şeklinde değil; diyalog temelli problem tanımlayıcı eğitimdeki gibi etkileşimin olduğu bir eğitim ortamı şeklinde olmasıdır der. Freire'nin *Ezilenler Pedagojisi* kitabındaki temel iddiası eğitimin toplumu dönüştürücü güce sahip olduğudur. Yine Freire'nin iddiasına göre, bir insan ne kadar “cahil” veya “sessizlik kültürü”ne gömülü olursa olsun, o insan ötekilerle diyalog içinde olduğu sürece dünyasına eleştirel bakma yeteneğine sahiptir. Böylesi bir yüzleşme için uygun araçlar sağlandığında kişi; kişisel ve sosyal gerçekliğini, bu gerçekliğin çelişkilerini, bu gerçekliğe ilişkin kendi algılayışını fark edebilir ve “eleştirel bilinç” ile özgürleşme yolunda ilerleyebilir. Freire, ezilenlerin kendi baskılarını anladıklarında ve ezenlerini keşfettiklerinde, bir sonraki adımın insanlaştırma hedefine ulaşmak için başkalarıyla diyalog ve tartışma olduğunu belirtir.

Freire, bu yolculukta ezilenlerin üstlenmesi gereken başka olaylara da değinir. Freire'ye göre sınıf ortamı sosyal değişimin gerçekleşebileceği bir yerdir ve her öğrenci kendi öğrenmelerinden sorumludur. Freire, (John Dewey gibi) her öğrencinin bilginin pasif alıcıları

olmak yerine kendi öğrenmelerinde aktif bir rol oynaması gerektiğine inanır. Freire, bu noktada eğitimin temel amacının insan potansiyelini “özgürleştirmek” ve “eleştirel bilinç” olarak tercüme edilen Portekizce bir terim olan “conscientizaçao”nun geliştirilmesi yoluyla elde edilebileceğini savunur. Aybar& Bingöl(2020)’e göre; conscientizaço (bilinçlenme), insanlığın adeta demir kafes içinde tutsak olma durumundan kendi çabalarıyla kurtulmaya çalışmasıdır. Bu kavram, aydınlanmak ve harekete geçmek için gereken ezilme ve dibe vuruşun fark edilmesi süreci olarak anahtar bir kavramdır. Yazarın iddiasını gerekçelendirme biçimi olarak ezenler ve ezilenler arasındaki ilişki, özgürleşme yolunda yaşanan deneyimler ve insandışılama ve insanlaşma paradoksu üzerine düşünceleriyle şekillenmektedir. Çepni (2021), insandışılamanın insanın sosyal etkileşimden mahrum bırakılarak adeta toplum içinde herhangi bir nesne durumuna sokulması olduğunu söyler.

Bu çalışmada kullanılan araştırma modeli, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizidir. *Ezilenlerin Pedagojisi* kitabı üzerinden yapılan çalışmada kitabın bölümleri ele alınmıştır. Doküman analizi; nitel araştırmacılar için en kıymetli bilgi kaynaklarından biridir (Hoepfl, 1997). Dokümanlara bakarak, araştırılan olgu hakkında birçok detaylı bilgi elde edilebilmektedir (Travers, 2001). Müdahalesiz veri toplama yöntemleri bağlamında ele alınan ve hâlihazırda bulunan belgeler üzerinden araştırma yapmaya imkân sağlayan doküman analizi kimi zaman da araştırmacı tarafından üretilmiş dokümanlar üzerinden ele alınmaktadır (Merriam, 2009).

Kitabın birinci bölümünde Freire, ezen- ezilen olarak iki karşıt tarafın arasındaki baskı durumundan bahseder. Özellikle de ezilenlerin özgürleşme yolunda harekete geçmesi gereken taraf olduğunu söyler. Freire, özgürleşmenin kolay olamayacağı için sancılı bir süreç olduğunu da söyler. Freire, Brezilya’da doğup büyüdüğü için orada yaşadığı dönemde okuryazar olmayanların oranının çok olmasından oldukça etkilenir ve bu durum ileriki yıllarında onun özellikle alt tabakadaki halkın eğitimi üzerine daha çok hassasiyet göstermesine sebep olur. Aynı zamanda toplumda ezilen halkın özgürleşmesi yolunda eğitimin ne denli öneme sahip olduğunu fark etmesini de sağlar. İnsanın kendini özgürleştirme yolunda yine insanın ontolojik yetisi de büyük bir yer tutar. Birey rutinine bağlıdır ve bu şekilde hayatını idame ettirir. Belirsizlik, bireyi kaygıya sevk eder, bu sebeple de birey rutinlerinden kopmak istemez. Ancak statükonun artık devam etmediğini düşündüğümüzde, bir meydan okuma, değişim, dönüşüm ortaya çıkar (Freire,2010). Burada birey benliğini sorgulayabilir, çevresini sorgulayabilir. Bu noktada rutin bozulmaya başladığından birey yoğun bir kaygı yaşamaya başlar. Varoluşçu filozoflar, Heidegger ve Kierkegaard’ın söylediği gibi; kaygı insana özgürleşme fırsatı verir,

kişi bir sorgulama evresinden sonra kendi benliğini, rutinlerini ve çevreyle olan ilişkilerini bu yolla yine inşa eder. Buna da özgürlüğün baş dönmesi denir. Tıpkı burada ezenler- ezilenler arasında süregelen durumdaki ilişkilerde özgürleşmenin geçirdiği aşamalar da buna benzer. Eğitimde ontolojinin bileşenleri de öğretmen, öğrenci ve pedagojik eğilimlerdir. Bu bileşenlerin her birinin kendilerine has nitelikleri vardır. Arı (2012), verilecek olan eğitimden önce ontolojik olarak öğretmen ve öğrencinin eğitim için hazır hale gelmesinin gerekli olduğunu söyler. Bu noktada öğrenci ve öğretmenin eğitim için hazır olması demek artık öğrenmenin kapılarının aralanması demek olur.

Freire, ezilenlerin özgürleşmek için mevcut sistemi reddetmeleri gerektiğini düşünür ve yine ezilenlerin kendi sahip oldukları erklerinin onların değişimine kolaylık sağlayacağını iddia eder. Ancak ezilenlerin özgürleştikten sonra ezenlerine benzemeleri de ortaya çıkacak olan diğer bir güçlük olacaktır. Ezilenler ezenlerine benzeyerek kendilerinin altındaki kişileri ezmeye başlayacaklar ve bu durumda sistemi değiştirmeyip yalnızca sistemin diğer tarafına geçiş yapmış olacaklardır (Freire,2010). Bir bakıma kitabın yazılma nedeninin de bahsedildiği bu bölüm okuyucuya gerek toplum içinde gerekse eğitim sistemindeki baskının yerini gösterir niteliktedir.

Freire, kitabın ikinci bölümünde Bankacı Eğitim Modeli ve Problem Tanımlayıcı Eğitim Modeli üzerine bir karşılaştırma yapar. Bankacı Eğitim Modelinde öğretmen- öğrenci ilişkisinin özne (öğretmen) ve nesne (öğrenci) ilişkisinden ibaret olduğunu söyler. Öğretmen olaylardan cansız, durağan ve kıpırtısız bir şey gibi bahseder. Öğrenci verilen bu bilgileri yalnızca ezberler ve herhangi bir anlamlandırma yapmaz. Freire, ezber yöntemiyle yalnızca bilgi aktarımına dayalı eğitim modelinin ve içindeki yöntemlerin, kişinin dünyayı anlamasında herhangi bir etkiye sahip olmadığını düşünür. Bankacı Eğitim Modelinin daha da olumsuz yanı ise öğrencilerin bilginin doldurulması gereken ‘bidon’lara benzetilmesidir. Bu bidonlar ne kadar pısrıksa, yani doldurulmasına ne kadar çok izin veriyorsa o kadar iyi öğrencilerdir. Burada bankacı sistemle kastedilen, eğitimin bir ‘tasarruf yatırımı’, öğrencilerin ise birer ‘yatırım nesnelere’ olmasıdır. Özgürleşmeye gerçekten bağlananlar, Bankacı Eğitim kavramını her yanıyla reddetmeli, onun yerine insanları bilinçli varlıklar, bilinci de dünyaya yöneltilmiş bilinç olarak kavramalıdır. İnsanların bilgi hesabına yatırım yapmayı öngören eğitimcilik idealine son vermeli ve bunun yerine, insanların dünyayı anlama pratiğini hayata geçirmelidirler (Freire, 2010). Diğer bir deyişle, Bankacı Eğitim Modelini ve bu modelde hatalı bir şekilde öğrencileri doldurulması gereken birer kapı olarak görmeyi bırakmalıdırlar. Bunun yerine, öğrencilere özgür düşünebilme ortamları sunulmalı ve diyalog esaslı bir iletişim yoluna

başvurulmalıdır. Burada karşımıza çıkan Problem Tanımlayıcı Eğitim modelidir. Problem Tanımlayıcı Eğitim Modelinde öğrenen ve öğreten arasında etkileşim vardır. Problem Tanımlayıcı Eğitim Modelinde kullanılan diyalog aracılığıyla, öğrencilerin öğretmeni ve öğretmenlerin öğrencileri ortadan kalkar bu noktada yeni bir terim ortaya çıkar: Öğrenci-öğretmen ve öğretmen- öğrenciler. Bu sayede kurulan etkileşim, öğrenmenin gerçekleşmesine de kolaylık sağlar (Freire,2010). Öğrenmenin diyalog esaslı bir şekilde etkileşim kurulan bir ortamda gerçekleşmesi gerektiği konusunda Aksakallı (2019), öğrencilerin iletişim kurabilmelerinin onları sınıf içinde öğretilen bilgiyi sorgulayabilme yetisi kazandırdığını söyler.

Kitabın üçüncü bölümü ve yine son bölümü olan dördüncü bölümünde yazar, insanlar arasındaki diyalogun önemi üzerinde durur. Asıl yapılması gereken halka meseleleri anlatmak değil yahut onlara bu meseleleri dayatmak değildir. Asıl mesele, halkla kendi görüşleri ve karşı görüşleri ile ilgili diyalog kurmaktır. Bu konunun eleştirel biçimde farkında olmayan bir eğitim veya siyaset eylemi ya ‘bankacı’ edadadır ya da çölde vaaz verir duruma düşme tehlikesi içindedir (Freire, 2010, s. 73). Yine üçüncü bölümde burada bahsettiğimiz gibi ‘eleştirel bilinç’ kavramına vurgu yapılarak ezberci eğitim yerine eleştirel bilinci geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinin yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Diyalogcu ve Diyalog Karşıtı zeminlerinde gelişen kültürel eylem kuramlarını analiz eden son bölümde devrimin var olmasının ve gerçekliğinin, diyalogun kullanılmasıyla doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Halkla diyalog, her gerçek devrimin radikal gerekliliği olduğu düşünülür. Diğer bir deyişle, bir devrimin gerçek anlamda devrim olabilmesi için diyalog olmazsa olmazdır. Aksi takdirde devrim olarak adlandırılan bu durum ‘fetih’ten ileri gidememektedir. Güngör’ün (2014, s.11) betimlemesine göre, Freireci diyalog yerini aldığı takdirde sınıf içerisinde öğretmen hâkimiyetinin yerine iş birliğinin var olduğu öğrenme ortamlarının ortaya çıkması mümkün olabilir. Bu sayede öğrenciler düşüncelerini rahat bir şekilde ortaya koyabilir ve eleştirel ve yaratıcı düşünmenin yaygınlaştığı gözlemlenebilir.

Son bölümlerde sıkça karşımıza çıkan egemen seçkinler grubu, önceki bölümlerde yazarın değindiği sahte hayırseverlerin kendisidir. Egemen seçkinler, ezilenlerin ölümüyle beslenirler. Öte yandan bu grubun aksine karşımıza bambaşka bir grup çıkmaktadır. Bu da devrimci önderlerdir. Önderler, egemen seçkinlerin aksine hümanisttir. Bu iki karşıt grubun toplumdaki davranışlarından bir örnek de bilim ve teknolojinin kullanılması üzerine verilebilir. Bilim ve teknoloji hem devrimci önderler hem de egemen seçkinler tarafından kullanılır. Devrimci önderler bilim ve teknolojiyi insanlaşmayı geliştirmek için kullanırken diğer taraftan

egemen seçkinler, bilim ve teknolojiyi kullanırken insanları ‘şeyler’ olarak adlandırırlar. Ayrıca bu bölümlerde çeşitli mitlerden söz edilmektedir. Halk üzerine ileri sürülen birçok mit vardır ve halk bu mitler kullanılarak manipüle edilir. Özellikle burjuvazinin, yükselme yolu olarak kendisini halka model olarak sunması miti gerçek niteliğindedir. Ve mitler arasında halkın cehaleti olarak tartışılan bir mit de yer alır. Devrimci önderler, halkın cehaleti olarak adlandırılan bu mite inanmazken; egemen seçkinler inanırlar. Ve yine egemen seçkinlere göre kendi sözleri gerçektir ve onları özgürlükleri ellerinden çalınmış ezilenlere dayatırlar (Freire, 2008).

Diğer bir konu olan egemen kültürün egemenlik altına alınmış halk tarafından eleştirel biçimde ele alınmasını Freire, çok kritik bir durum olarak yorumlamaktadır. Freire(2010, s. 150), egemen olan ile egemenlik altına alınan arasında kültürel ve sınıfsal bir çatışma olduğundan egemen olanın, egemenlik altına aldığı toplumu güçsüzleştirerek, kendilik bilincini uyuşturacağından ve kültürel yaşantılarını inkâr etmeye kadar gidebileceğinden bahseder. Burada egemenlik altına alınan toplumun her anlamda yaşantısına müdahale vardır. Freire(2010)’a göre kendi kültürel yaşantılarından var olma, konuşma, dans etme, yemek yeme gibi durumların çirkin ve aşağılık olduğundan bahsedilir hatta egemenlik altına alan toplum tarafından kendi kültürlerini dayatmaya kadar gidebilecek boyutta olduğunu belirtir. Burada tuhaf olan tek durum egemenlerin en az dayattığı şey olan yemek yeme konusudur. Zira egemenlik altına aldıkları toplumun kendilerinden daha iyi yemelerini ve bunun vurgulanmasını da istemezler Freire (2010), burada zorla gerçekleşen bir kültürel değişim ve egemenlik altına alınan toplumda bir farkında olmama durumu ortaya çıktığından bahseder ve egemenlik altına alınan toplumun, kendi kültürlerinin ve yaşayışlarının aşağılık ve kötü olmadığını keşfetmelerinin ise zaman aldığını söyler. Belirli bir noktada, bu iki grup arasındaki ilişkide bozulmalar olur ve egemenlik altına alınan grupta rahatsızlıklar hissedilmeye başlar. Ancak burada egemen grubun izlediği yol daha çok baskı uygulamak olacaktır. Bu durumda egemenlik altına alınan grubun gerçeklikle yüzleşmesi ve mücadele etmeleri zaman alacaktır (Freire,2010).

Sonuç olarak, Freire’nin kaleme aldığı ezen-ezilen etkileşimi adeta toplumun bir yansımasıdır. Gerek toplumsal gerekse eğitim-öğretim hayatında, baskının bazı kesimler üzerinde varlığını sürdürmesi “özne” ve “nesne” olarak kişilerin iki ayrı grupta olmalarına sebep olur. Bu baskıya eğitim açısından bakılacak olursa öğrenci-öğretmen etkileşimi olmayan sınıflarda öğretmenin sadece öğretmen, öğrenenin ise sadece öğrenci olduğu söylenebilir.

Hâlbuki gerçek bir etkileşim sağlandığı takdirde öğrencinin de öğretene ve öğretmenin de öğrenen pozisyonunda olması mümkündür.

Günümüzde bazı okullarda verilen eğitimde hâlen öğrencinin aktif olmadığı, öğretene sorgulamadan kabul ettiği ve kendini gerçekleştirme konusunda hiçbir hakka sahip olmadığına şahit olunabilir. Diyalog karşıtı olan bankacı eğitimin içeriğinde yalnızca öğrencilere öğretmenlerin aktaracağı bilgiler olduğu için gerçek bir eğitim gerçekleşmemektedir. Özellikle Covid-19 dönemi ve sonrası eğitimle beraber uzaktan eğitime bağlı bir sistemin uygulanmaya başlanması ve öğrencilerin öğretene sadece öğrenen rolünde öğrenmeleri ve aynı şekilde öğretmenlerin bilgiyi öğrenciye verebilme gayretinde olmaları bankacı eğitim modelinin tıpatıp bir uygulaması olarak yorumlanabilir. Bu süreçte, müfredatta yer alan konuların yetiştirilmesi ne kadar önemliyse öğrencinin bilgi, beceri ve değer kazanımlarının sağlanmasının ne denli yerinde olduğu o kadar göz ardı edilebilmektedir.

Özgürleşme konusuna yer verilecek olursa; tıpkı Freire'nin dediği gibi özgürleşmenin sancılı bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Günümüzde bu sancılı süreci göze almak, bireyleri özgürleştirmenin de ötesinde zincirleri kırıp var olan sisteme karşı bir duruş sergilemelerini sağlayacaktır. Özgürleşmeyi sağlayacak yine ezilenlerin kendileri olacaktır (Freire, 2010, s.62).

KAYNAKÇA

- Aksakallı, A. (2019). Eleştirel Pedagojiye Yönelik Öğretmenlerin Eğitim İnançları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 583-605.
- Arı, B.,M. (2021). *Eğitim Felsefesinde Eğitimin Amacı ve Öğretmenin Rolü: Freire Çerçevesinde Özgürlüğün Praksisi ve Bankacı Eğitim Modelinin Kritiği*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi).
- Aybar, Ö. & BİNGÖL, K. Z. (2020). Paulo Freire’de Bankacı Eğitim Modeline Karşı Problem Tanımlayıcı Eğitim Modeli. *International Anatolian Journal of Social Sciences*, 4(4), 307-323.
- Akto, A. & Aydın, M. (2021). Paulo Freire ve Eğitim Felsefesi. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 13, (3), 1176-1191.
- Çepni, S. (2021). Martin Buber ve Paulo Freire Bağlamında Diyalektik İlişkiden Diyalojik İlişkiye. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 3(5), 213-238.
- Freire, P. (2010). *Ezilenlerin Pedagojisi*. (çev., Dilek Hatipoğlu ve Erol Özbek). Türkiye: Ayrıntı Yayınları
- Güngör, S. (2014). Eğitim ve Eğitim Yönetiminde Paradigmalar. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 26-40.
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing Qualitative Research: A Primer for Technology Education Researchers. *Journal of Technology Education*, 9(1),47-63.
- Merriam, S. H. (2009). *Qualitative Reseach. A Guide to Design and Implementation*. Jossey-Bass.
- Şahinkaya, A. (2022). *Paulo Freire’nin Eleştirel Eğitim Felsefesi Zemininde Çocuklarla Felsefe*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi).
- Yılmaz, Z. (2016). Paulo Freire’nin Felsefesinde Özgürleşmenin Aracı Olarak Eğitim. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 299-313.

EXTENDED ABSTRACT

Paulo Freire writes *Pedagogy of the Oppressed* to attempt to help the oppressed struggle to regain their lost humanity and achieve full humanization in the society. For Freire, there is an inescapable structure to the life of the period, and this is precisely the 'repression' that gives the book its title. While traditionally 'oppression' is expressed in physical terms, Freire uses the term more broadly. He argues that both the oppressed and the oppressor experience and deepen oppression, and that this oppression can be both cause and effect. In the book, from the first chapter onwards, we are confronted with the ever-confronting expressions of 'oppressors' and 'oppressed'. According to the author, the liberation of the oppressed will not be possible through their oppressors but through their own efforts. An example of this is Freire's statement in the foreword of the book that after teaching an illiterate community to read and write, those who acquire a new consciousness of 'self' and begin to look critically at the social situation in which 'they' find themselves, begin to take action to transform the society that in many cases denies them the opportunity to participate.

Freire's main claim in *Pedagogy of the Oppressed* is that education has the power to transform society and how education plays a role in shaping society. Again, Freire argues that no matter how 'ignorant' or embedded in a 'culture of silence' a person may be, as long as that person is in dialogue with others, they are capable of looking critically at their world. Given the appropriate tools for such a confrontation, one can recognize one's personal and social reality, its contradictions, one's own perception of this reality, and move towards liberation through 'critical consciousness'.

Freire states that once the oppressed understand their own oppression and discover their oppressors, the next step is dialogue and discussion with others to achieve the goal of humanization. Freire also mentions other events that the oppressed must undertake in this journey. According to Freire, the classroom is a place where social change can take place and each student is responsible for their own learning. Freire (like John Dewey) believes that each student should play an active role in their own learning rather than being passive recipients of knowledge. Freire argues that the main goal of education at this point is to 'liberate' human potential and can be achieved through the development of 'conscientização', a Portuguese term translated as 'critical consciousness'. This concept is key as the process of recognizing the oppression and rock bottom needed to become enlightened and take action.

The author's justification for his argument is shaped by his reflections on the relationship between oppressors and oppressed, experiences on the path to liberation, and the paradox of dehumanization and humanization. While Freire says that it is the oppressed who must struggle to get rid of their oppression, what he also means is that it is the oppressed who have an active role in becoming human. This book, which takes its title from the oppressed, is 'Pedagogy of the Oppressed', and according to Freire, this pedagogy should be shaped by the 'oppressed', not the 'oppressors'. In this way, the oppressed who take up pedagogy to shape it will see themselves as participants in the struggle for liberation. However, seeing the 'oppressors' as 'hosts' will again prove to be a major obstacle.

Since the oppressor-oppressed contradiction is a concrete situation, its solution can be objectively verified. At the same time, subjectivity also plays a role in the struggle for the definition and elimination of oppression. Subjective and objective reality can be explained in terms of the relationship between the world and human beings. Freire, who claims that no struggle in which the oppressed are not subjects can result in their benefit, makes a kind of politics of emancipation while discussing this.

The pedagogy of the oppressed is libertarian and humanist and consists of two distinct stages. In the first stage, the oppressed decipher the world in which they are oppressed and commit themselves to the transformation of this world through praxis. In the second stage, in which the reality in which they are oppressed has already been transformed, this pedagogy ceases to belong to the oppressed and becomes the pedagogy of all human beings in a process of continuous liberation.

In writing this book, the author specifically refers to the oppressed who do not even realize their existence in the system and the oppressors who systematically try to minimize or even ignore their existence. It is mentioned that the oppressors are not aware of the situation and that the oppressed are the ones who will change the situation. Since liberation will not be easy, it is likened to the pain of childbirth.